

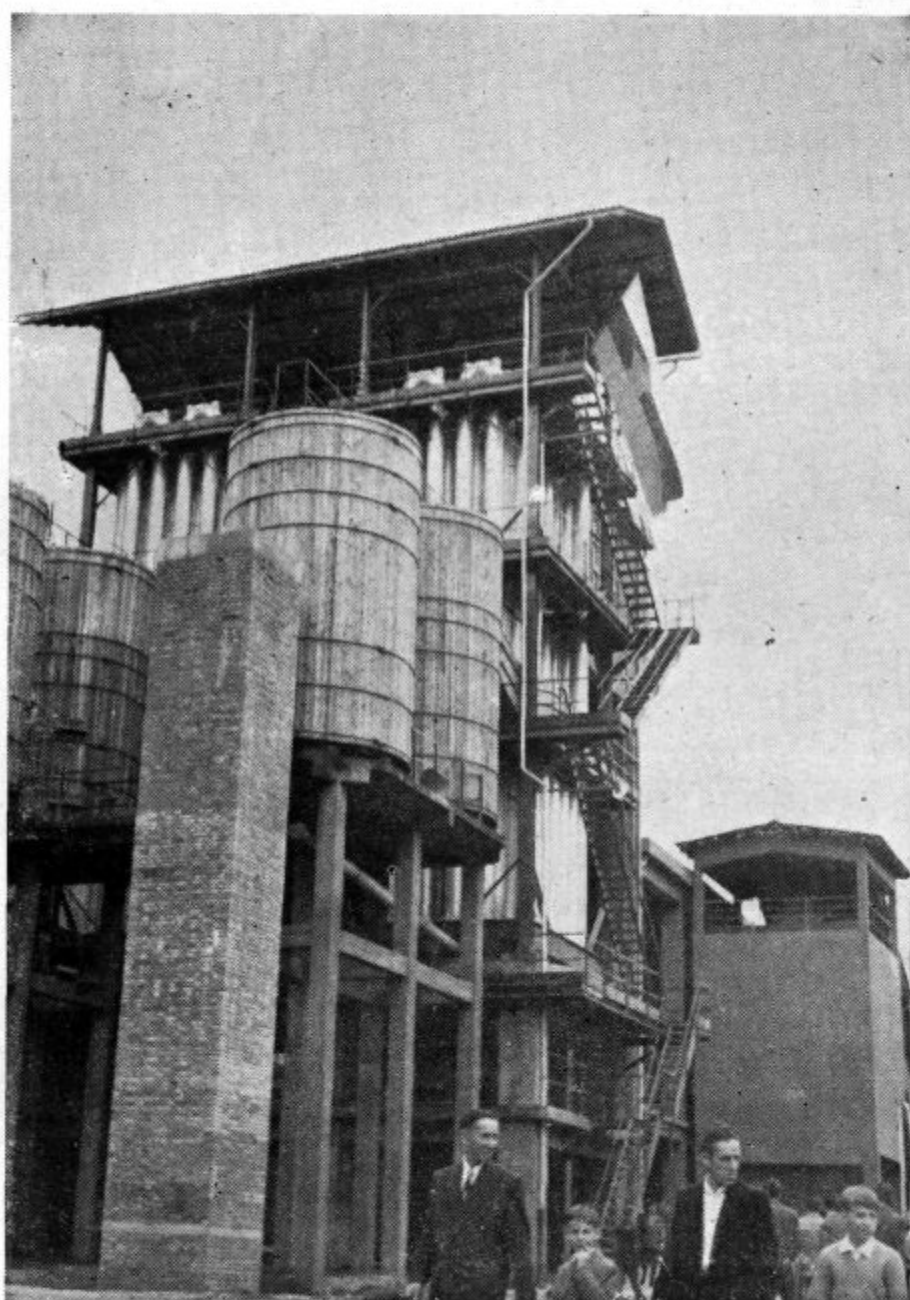
IDRIJSKI RAZGLEDI

IDRIJSKI RAZGLEDI

VI. LETO

30. JUNIJA 1961

ŠT. 2

Nova rotacijska peč

(Foto: Mestni muzej)

Izdaja Mestni muzej v Idriji — Uredniški odbor: Lado Božič, inž. Ivan Gantar, Anton Rems, Anica Munda, Cveto Šulgaj, inž. Dušan Piriš, Jurij Bavdaž, Jože Rozman, Stanko Lužnik, Drago Erjavec, Stanko Murovec — Odgovorni urednik Srečko Logar — Izhaja vsake tri mesece — Celoletna naročnina 200 din, za inozemstvo 300 din — Naslov: »Idrijski razgledi«, Idrija, poštni predal 11, telefon: Idrija 35, tekoči račun pri Komunalni banki Idrija št. 608-13/2-108, telegrami: Idrija muzej — Tiska tiskarna Časopisno založniškega podjetja »Primorski tisk« Koper

Inž. Albin Koželj:

Nova rotacijska peč za živosrebrno rudo v topilnici Rudnika živega srebra — Idrija

Dne 29. aprila 1961, tik pred praznikom vseh delavcev, smo pričeli v topilnici z obratovanjem nove rotacijske peči, obenem smo ustavili zastarele in neekonomične jaškaste peči. S tem smo naredili prvi korak k povečanju zmogljivosti in izboljšanju tehnološkega postopka pri predelavi živosrebrne rude, kar je bilo nujno potrebno za boljše poslovanje rudnika zaradi postopnega padanja vsebine živega srebra v jamski rudi.

Navedeni datum je torej pomembna prelomnica pri delu kolektiva našega podjetja. Temu primerno smo se na slovesnost pripravili. 29. april pa ni pomemben samo za naše podjetje, ampak tudi za vso komuno, kajti le s takimi napredki v podjetjih bomo višali življenjsko raven vseh delovnih ljudi.

Že v zgodnjih jutranjih urah nas je budnica rudniške sindikalne godbe spomnila na pomembnost tega dne. Rudarji so se zbrali ob 9. uri na svojih obratih ter z rudarsko-sindikalnimi zastavami prikorakali v povorki k lepo urejeni novi rotacijski peči. Vodilni in ostali uslužbenci uprave pa smo sprejemali goste iz vseh krajev naše domovine v za to urejeni prizivnici elektrostrojnega obrata in prostorih uprave. Med prvimi gosti smo sprejeli inž. Viktorja Kotnika, sekretarja Sekretariata IS za industrijo in obrt LRS, dr. Marijana Dermastja, sekretarja IS za blagovni promet LRS, inž. Alojza Dularja, pomočnika sekretarja Zveznega sekretariata za industrijo, tov. Leopolda Kreseta, podpredsednika glavnega odbora zveze sindikatov, predsednika OLO Gorica in ObLO Idrija itd. S prisrčnimi brzojavkami so se oprostili in nam čestitali tov. Edvard Kardelj, tov. Miha Marinko in dr. Aleš Bebler.

Točno ob 10. uri smo odvedli goste k slavnostno okrašeni tribuni poleg rotacijske peči, kjer je začel slavnostno zborovanje tov. Jože Pirc, predsednik upravnega odbora rudnika. Po pozdravu gostov in vseh navzočih je podal besedo tov. Alojzu Kendi, predsedniku delavskega sveta rudnika. V daljšem govoru je le-ta povedal nekaj o zgodovini rudnika, nadalje o pripravah in o delu za modernizacijo in zaključil z naslednjim:

»Montirana rotacijska peč je največja peč za živosrebrno rudo na svetu.

Danes v topilnici dejansko živi in dela dvoje svetov: stari, ki ga predstavljajo Špirekove in jaškaste peči, in novi, ki ga predstavlja rotacijska peč. Stari svet odмира,

nastaja novo življenje in sicer novo socialistično življenje, ki ga srečujemo na vsakem koraku, po vsej domovini. Uvedba rotacijske peči nima samo tehnično-ekonomskega pomena, temveč z vsemi drugimi napravami vred, ki jih uvajamo v naše socialistično gospodarstvo, pomeni poglobljeno skrb celotne naše družbene skupnosti, da se ob novih napravah in postopkih gradijo novi ljudje, da ljudje, ko odstranjujejo zastarele naprave, odstranijo tudi zastarele in konservativne nazore in da se ob novem stroju navzamejo tudi napredne industrijske miselnosti.

Dalje rotacijska peč in vsa do sedaj opravljena modernizacija podjetja pomenita, da delovni kolektiv posveča posebno pozornost in skrbi tehnično-ekonomski prihodnosti, kar

Ob otvoritvi rotacijske peči
(Foto: Mestni muzej)

zopet pomeni, da je sposoben obravnavati in uspešno reševati ne samo vsakdanje operativne naloge, temveč da ima potencialne sposobnosti dobrega gospodarja.

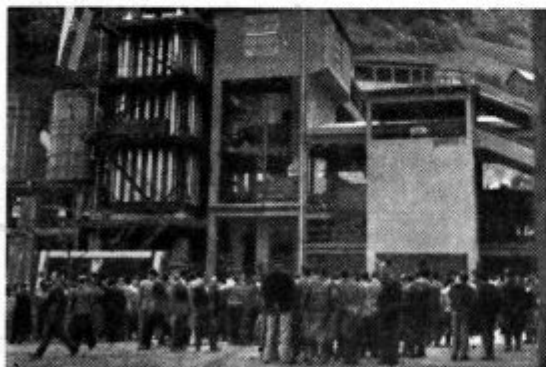
Ob tej priložnosti naj gre posebna zahvala našemu partijskemu in državnemu vodstvu, ki je že leta 1950 s toliko bistrovidnostjo začrtalo pot delavskemu upravljanju, zainteresiralo slehernega člana kolektiva za upravljanje ter tako omogočilo, da je delavce začel razmišljati ne samo o svojem delu, temveč o delu širšega gospodarskega okolja, kajti od njegove zainteresiranosti in uspehov take zainteresiranosti zavisijo njegovi osebni uspehi, njegov osebni standard.

S tega mesta se zahvaljujem tudi družbeni skupnosti, ki je razumela velik pomen naše industrijske rekonstrukcije, priskočila na pomoč z odobritvijo ustreznega kredita in

tako prispevala k odpravi glavnih zaviralnih momentov v postopku proizvodnje živega srebra.

V trenutku, ko tudi naše podjetje stopa v vrste sodobnih gospodarskih organizacij, se zahvaljujemo za vsa prizadevanja v podjetju in izven njega osebam, ki so se z veliko požrtvovalnostjo in vztrajnostjo borile za to, kar danes slovesno proslavljamo.

Nova rotacijska peč in vse naprave, ki smo jih uvedli po letu 1945, so dokaz velikega industrijskega napredka naše domovine,

Množica si ogleduje rotacijsko peč
(Foto: Mestni muzej)

odraz in izraz spremenjenih proizvodnih družbenih odnosov; to so naše naprave, naprave vseh delovnih ljudi Jugoslavije, osvobodene vsake izkoriščevalske navlake in služijo izključno ustvarjanju srečnejše bodočnosti vseh naših delovnih ljudi.

Naj živi delavski razred Jugoslavije pod vodstvom tovariša Tita!

Naj živi delavsko samoupravljanje!

Poslali smo tudi pozdravno brzojavko maršalu Titu.

S pritiskom na sprožilni gumb je nato sekretar inž. Viktor Kotnik pognal peč v obratovanje. Po ogledu smo odšli na slavnostno kosilo, po katerem je trajalo veselje še pozno v noč. Nova rotacijska peč pa je obratovala dalje in proizvajala živo srebro, ki je izredno pomembno za narodno gospodarstvo.

Že v govoru je predsednik delavskega sveta poudaril, da je to največja rotacijska peč za živosrebrno rudo na svetu. Njena zmogljivost je 250 ton prežgane rude dnevno.

Celotno napravo razdelimo na dva glavna dela. Prvi je sama peč z dovodom jamske klasirane rude, odvodom žganih ostankov in napravo za kurjenje z mazutom, drugi del pa je kondenzacijski sistem z ventilatorjem, odpraševalnimi napravami (cikloni), mešalniki za pridobivanje Hg iz »štupe« in merilnimi napravami. Prvi del sestavlja rotacijsko

peč v obliki velike cevi dolge 36,6 m s premerom 2,15 m. Obložena je s šamotno oblogo, pred katero je še 25 mm debela plast azbestne izolacije. Cev je sestavljena iz 4 delov, ki se gibljejo na dveh vrtiliških. Pogon sestavlja elektromotor in reduktor, ki sta prirejena tako, da lahko spreminjamo hitrost vrtenja cevi. Kurilna naprava je prirejena za kurjenje z mazutnim gorivom, ki ga dovajamo k peči iz posebnega bunkerja oziroma rezervoarja, ima tudi priprave za regulacijo množine mazuta in količine zraka. Transportni most železobetonske konstrukcije nosi gumijasti transportni trak z jamsko klasirano rudo preko avtomatičnega podajalnika v peč. Kovinski žlebasti transporter izpod peči prenaša žgane ostanke v poseben bunker, od koder jih z vozički odvažamo v Idrijo.

Kondenzacijski sistem sestavljajo kovinske, večkrat zavite cevi, tako imenovani kondenzatorji, v katere izhajajo plini iz peči preko odpraševalnih ciklonov. Za kondenzatorji sta še dve umirjevalni leseni komori, nato pa dimnik, skozi katerega izhajajo preostali plini v zrak. Pod kondenzatorji sta zbiralni in mešalni mizi, kjer pridobivamo živo srebro. Kontrolo tehnološkega postopka vršimo z merjenjem temperature in pritiska izhodnih plinov. Merilne naprave so tudi registrirne.

Teoretična razmotrivanja o tehnološkem postopku v novi peči so naslednja: Postopek praženja rude je mnogo boljši od ostalih v Špirekovih pečeh zaradi kroženja peči, pri čemer se ruda meša. Tudi temperaturni pasovi, ki jih preide ruda, so enakomerneje porazdeljeni. Kondenzacijski sistem je urejen tako, da se spremeni v tekoče stanje maksimalna količina živega srebra že v samem sistemu. Ruda, ki se predeluje v rotacijski peči, se vsipa v mali bunker nad njo, od tu preide v podajalnik, ki sega v peč. Mazut za kurjenje dovajamo v peč na nasprotni strani. Torej je peč protitočna glede na rudo in gorilne pline. S tem dosežemo boljše izkoriščanje toplote mazuta. Pečni plini prehajajo preko odpraševalcev v kondenzatorje. Dalje vodimo pline v dve umirjevalni komori, od tu v dimno komoro in skozi dimnik v zrak.

Ves sistem od odpraševalcev do dimne komore je zgrajen tako, da je mogoče eno polovico zapreti in voditi pline skozi drugi sistem. Peč lahko obratuje neprekinjeno.

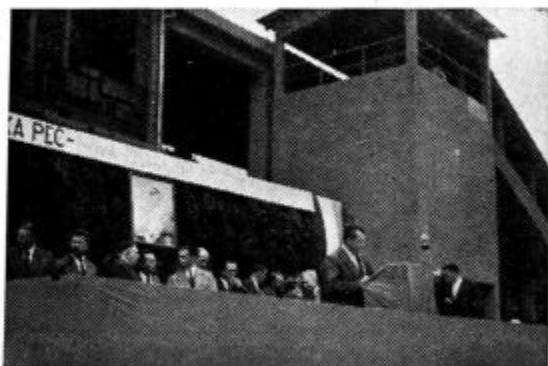
Rotacijska peč predeluje klasirano rudo od 0—70 mm. Predvidevamo, da bomo dosegli s to pečjo 93—95 % izkoristek. Obratovanje peči glede na tehnološki postopek je še v fazi preizkušnje.

Nova rotacijska peč za živosrebrno rudo ni bila nameščena časovno skladno z ostalimi tehničnimi preureditvami pri podjetju. Z na-

mestitvijo smo nekoliko zakasnili iz naslednjih razlogov:

Že takoj po osvoboditvi smo ugotovili, da obratuje podjetje z zastarelimi napravami, ki bi bile v naslednjih letih resna ovira pri proizvodnji živega srebra. Študij preureditve rudnika je zavzel večji obseg šele v letih 1947 in 1948, vendar v popolnoma drugi smeri, kot smo ga pozneje izvedli. Že takrat je bila omenjena rotacijska peč, ki pa jo v elaboratu preureditve iz navedenih let nismo predvideli. V letu 1948 je bila prvotna perspektiva razvoja nenadno prekinjena in tako sem izdelal 10-letni perspektivni delovni načrt šele v letih 1950 in 1951. V njem sem predvidel mimo izboljšave in preureditve odkopnih metod, jamskega transporta, zunanjega transporta in nove separacije tudi dve rotacijski peči, vsako z zmogljivostjo 100 ton prežgane rude na dan. Ker ni bilo mogoče naenkrat zajeti vseh del, smo pristopili k etapnemu delu. Tako sem izdelal za posamezne etape posebne investicijske programe, ki so bili podrobneje preštudirani in na osnovi le-teh so bili nato izdelani projekti do leta 1955. Že prej pa smo preuredili in izboljšali jamski transport. Od leta 1955 dalje smo pričeli z gradnjo zunanjih naprav za transport in predelavo rude, obenem smo odprli tudi novo mehanično delavnico, razdelilno transformatorsko postajo in nove kopalnice na obeh jamskih obratih. Vse to smo gradili z lastnimi denarnimi sredstvi. V lastno financiranje ni bilo mogoče vključiti tudi novo rotacijsko peč z ostalimi preureditvami v topilnici. Že v letu 1954 smo pripravili vse za sklenitev pogodbe za dobavo peči iz inozemstva, ker pa ni bilo mogoče dobiti posojila, smo dobavo odpovedali. V letu 1955 smo preureditev topilnice vključili v kreditni sistem, sklenjen med vladama FLRJ in SSSR. Pogodba za dobavo rotacijske peči je bila urejena

in podpisana v septembru 1957. leta z dobavnim rokom do konca leta 1958. Časovno smo zakasnili s sklenitvijo pogodbe zaradi podrobnega študija zmogljivosti in tehnološkega postopka peči. Sredi leta 1958 je SSSR enostransko odpovedala kreditni sporazum in

Ob otvoritvi rotacijske peči
(Foto: Mestni muzej)

tako je delo za namestitev rotacijske peči propadlo. Podjetje je moralo takoj iskati ponudbe drugih držav in se končno odločilo za dobavitelja, ki je bil najbolj izkušen v postavljanju podobnih peči. Jugoslovanska investicijska banka je pooblastila rudnik, da sklene pogodbo s tvrdko SAIMA v Italiji. Po tej pogodbi smo dobavili le tiste dele peči, ki so v neposredni zvezi z izvajanjem tehnološkega postopka. Ostali deli so bili izdelani doma. Peč smo namestili sami z delavci rudnika in podjetja »Zidgrad« — Idrija.

Tako smo izpolnili 10-letni perspektivno-razvojni delovni načrt rudnika točno v roku, kljub objektivnim težavam, ki smo jih srečevali pri delu. Z dokončano preureditvijo stopa naše podjetje v novo proizvodno obdobje, ki mu bo omogočilo racionalnejše gospodarjenje z rudnim bogastvom.

Srečko Logar:

Razgovori z direktorji

RUDNIK ŽIVEGA SREBRA

Naš rudnik je prav letos dosegel enega največjih uspehov: s postavitvijo prve rotacijske peči je bila končana najnujnejša modernizacija. Direktor inž. Ciril Prohinar nam je v razgovoru povedal naslednje:

Z lanskim uspehom smo lahko kar zadovoljni. Plan proizvodnje smo presegle za 12 %, finančni efekt pa je bil povečan celo za preko 20 %. To smo dosegli predvsem zato, ker smo poleg živega srebra proizvajali tudi

živosrebrne soli. Poudariti pa bi želel, da je zasluga kolektiva za tak uspeh mnogo večja, kot se lahko prikaže z odstotki. V drugem polletju smo namreč že gradili rotacijsko peč, kar je zelo oviralo ostale obrate pri rednem delu. Angažirati smo morali vse sile v podjetju, posebno pa partijsko organizacijo in sindikat. K uspehu je prispevalo svoj delež tudi povečanje strokovnega kadra. Poseben poudarek je bil položen tudi na strokovni dvig delavstva, pri čemer tudi nismo zamenjali političnega izobraževanja. K utrditvi

delavskega samoupravljanja so mnogo pripomogli seminarji, ki so se jih udeležili vsi člani delavskega sveta. Vsi problemi so se reševali v čim širšem obsegu in upoštevali smo predloge vseh članov kolektiva, če so bili taki, da so pripomogli k uspehu.

Kako pa gledate na bodoči razvoj kolektiva?

Navedeni uspeh je bil dosežen brez povečanja delovnega kolektiva, ki se tudi pri nadaljnjem naraščanju proizvodnje ne bo povečeval, pač pa se bomo trudili, da se bo čimbolj dvignila strokovna sposobnost kadrov, fizično delo pa bomo olajšali z nadaljnjo mehanizacijo rudnika. Mislim pa, da z zaposlovanjem mlade delovne sile v naši občini ne bo težav, ker se razvija tudi druga industrija, pri čemer bo moral tudi še nadalje pomagati naš rudnik. Upam, da bo rudniku uspela tudi povečava proizvodnje raznih živosrebrnih spojin, kar bi nam dalo možnost, da zaposlimo tudi nekaj ženske delovne sile.

Kako pa gledate na nadaljnjo modernizacijo rudnika?

Novozgrajena rotacijska peč idrijskemu rudniku še zdaleč ne more dati obeležja moderniziranega podjetja. S preureditvijo jamskega transporta, z zgraditvijo žičnice in nove separacije ter z novo pečjo je napravljen le kratek korak do tistega, kar bi bilo treba še zgraditi. Že danes je treba misliti na gradnjo še ene rotacijske peči. Poseben poudarek moramo že sedaj dajati mehanizaciji jame. Z nezmanjšanim elanom moramo nadaljevati raziskave rudišča in si z njimi povečati rudne zaloge. Uvajati moramo rentabilnejše odkopne metode in sodobnejšo podgradnjo. Po finančni zmogljivosti bo treba uvajati boljše nakladalne naprave, lučalce za zasip, lokomotive in še mnogo podobnega, kar rabi mehanizirani jamski obrat. Stalno moramo imeti pred očmi tudi izboljšanje tehnološke metode pridobivanja živega srebra.

Znano je, da ste mnogo napravili tudi za izboljšanje položaja rudarjev. Kaj pa namepravate v tem pogledu še napraviti?

Naš cilj ne more biti samo v tem, da povečavamo proizvodnjo, da jo izboljšujemo, da izboljšujemo tehnične naprave v rudniku, ampak predvsem v tem, da z ustreznimi ukrepi izboljšujemo položaj našega rudarja in da mu olajšamo naporno delo. Doseči moramo predvsem, da bodo profesionalna obolenja popolnoma izločena. Fizično trpljenje pri delu smo že zelo zmanjšali. Že letos mislimo ta problem zgrabiti še bolj sistematično, zato bomo angažirali Zavod za zdravstveno in tehnično zaščito v Ljubljani, ki bo celoten problem študijsko obdelal in nam dal ustre-

ne predloge, s katerimi bi bila zaščita človeka še uspešnejša.

Kaj pa plan za leto 1961?

Večji je od lanskega. Vemo, da ga ne bo lahko izpolniti, vendar smo optimisti, ker smo se nanj pripravili že prejšnja leta in si ustvarili pogoje, ki nam morajo zagotoviti uspeh.

Kaj bi nam lahko še povedali takega, kar bi zanimalo naše ljudi?

Kot skrbimo, da bi našega delavca zaščitili pri delu in mu napravili njegovo delovno mesto čim prijetnejše, tako moramo skrbeti tudi za življenje našega delavca izven podjetja. Z boljšim delom, dvigom storilnosti in porastom proizvodnje moramo zagotoviti sredstva za gradnjo čim več stanovanj, saj je kljub precej živahní gradbeni dejavnosti še vedno okoli 150 rudarjev brez primerne stanovanja.

Ne bi bilo slabo, če bi začeli resno razmišljati tudi o gradnji kulturnega doma, ki bi služil kulturnemu izživljanju ne samo rudarjev, ampak vsemu prebivalstvu našega mesta, kajti kljub temu, da smo že zgradili dva domova za oddih, nimamo tam, kjer smo največ časa, to je v Idriji, nobenih primernih prostorov, kjer bi se lahko prijetno izživljali ob prostem času.

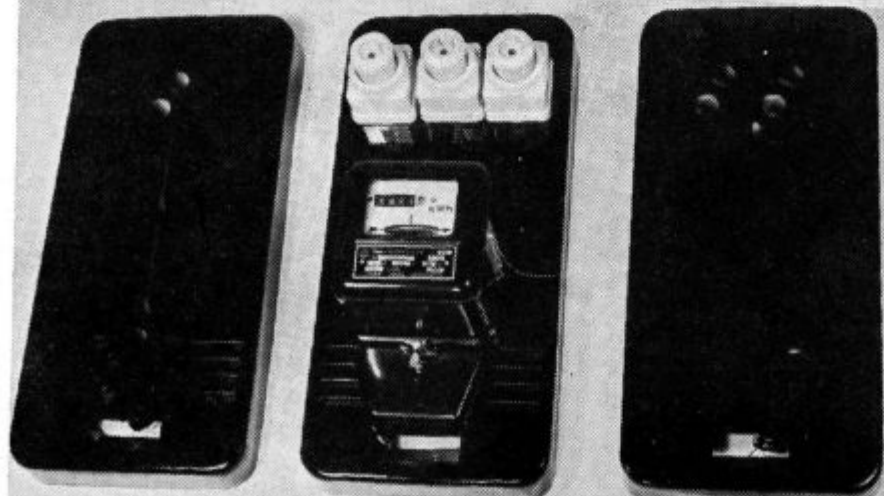
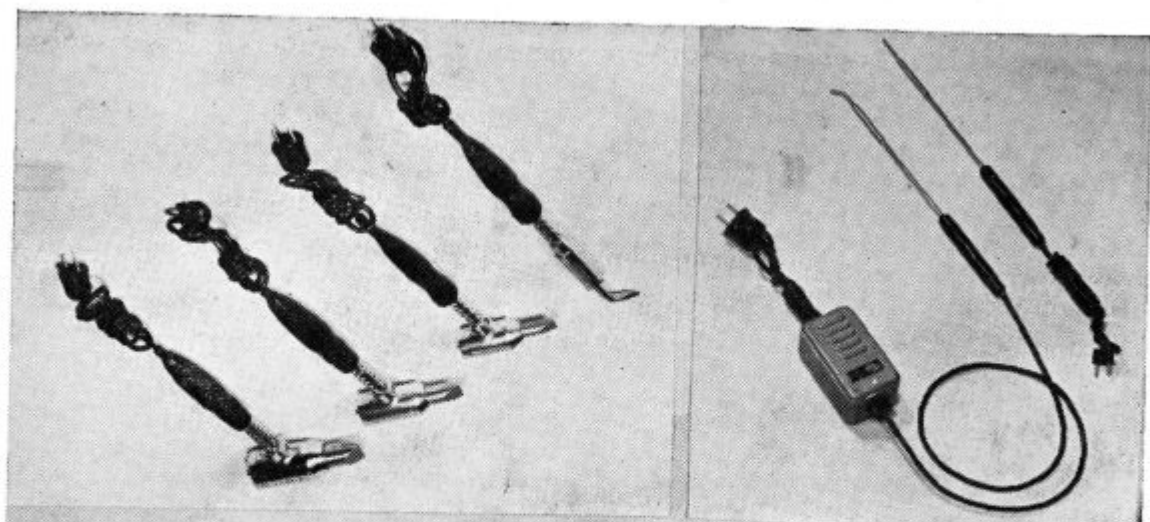
Z ustanovitvijo kadrovskega sektorja, pod katerega spadata tudi socialni oddelek in izobraževalni center, bo skrb za človeka vsekakor še bolj poudarjena. Letos bomo imeli okoli 60 štipendistov, kar nam zagotavlja tudi tehnični dvig našega kolektiva.

Naj torej končam: za doseženi uspeh skoraj na vseh področjih našega podjetja gre predvsem zasluga idrijskemu rudarju, ki je lahko za vzgled vsem rudarjem posebno s svojo tradicijo, ki je v Idriji močno ukoreninjena. Pri tem pa moram pohvaliti tudi celotni kolektiv, tudi tiste, ki delajo izven jame. Naše skupno in tesno povezano delo mora roditi tudi v bodoče najlepše uspehe.

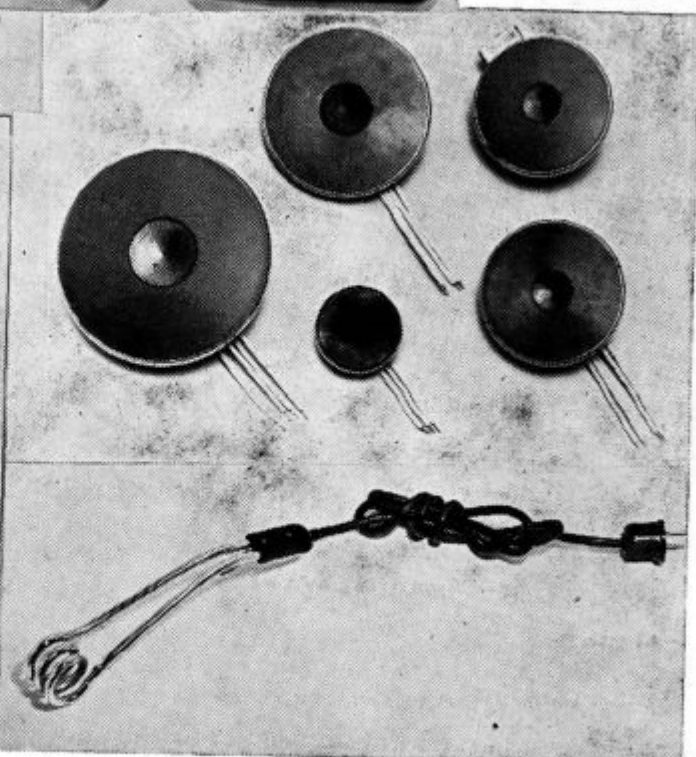
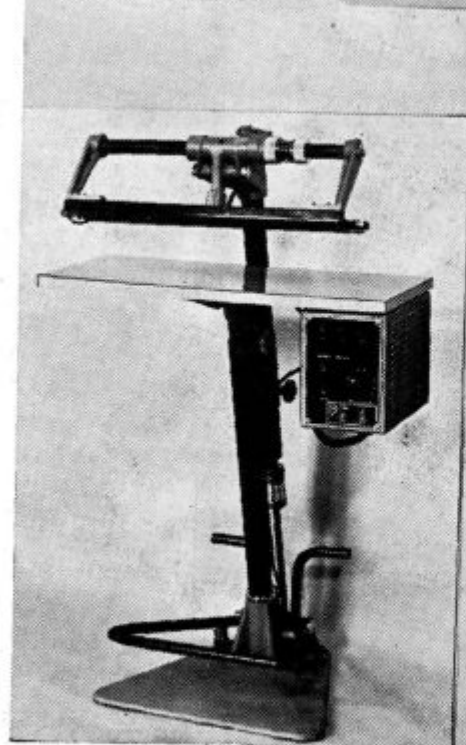
INDUSTRIJSKO PODJETJE ELEKTRO- TERMIČNIH APARATOV »ETA« V CERKNEM

Cerkno, ki zdaj spada v idrijsko komuno, se vanjo le počasi vživlja, ker pač tvori svoj zemljepisni okoliš. Tu pa je zraslo in še vedno raste veliko in pomembno podjetje. Direktor Gabrijel Tratnik nam je o njem povedal naslednje:

Podjetje ima svoj začetek v narodno-osvobodilni vojni, ko je bilo Cerkno središče osvobojenega ozemlja in so bile tu tudi delavnice IX. korpusa. Po osvoboditvi je iz njih

Izdelki
tovarne
»ETA«

nastalo podjetje »Rempod«, ki je opravljalo samo manjše usluge in obrtniška dela do leta 1954. Tega leta je prešlo na obrtniški način proizvodnje manjših električnih aparatov. V letu 1958 pa se je popolnoma reorganiziralo v industrijski sistem proizvodnje.

Sprva je izdelovalo samo grelne plošče, stikala, spajkala in podobno. Nato je osvajalo nove proizvode in se širilo. Danes proizvajamo v glavnem okoli 30 pomembnejših električnih proizvodov:

mikrospajkala 20 W—24 V, spajkala 90 W in 220 V, 200 W—220 V, 300 W—220 V, 400 W in 220 V, grelne plošče Ø 149 600 W, premera 170 1000 W, premera 200 1800 W, premera 80 400 W, premera 145 1000 W, premera 180 1200 W, premera 220 2000 W, premera 180 2000 W, vse za 220 V tok, grelne plošče za likalnike 1000 W, gospodinjne potopne grelce 1000 in 2000 W, industrijske cevne grelce za pralne stroje in bojlerje 1500, 1800, 2000, 3000 in 4000 W, industrijske cevne grelce za ekspres kavo, grelne patrone za hladilnike 165 W, infra grelce za peči in druge naprave, termična stikala, števnice plošče, napisne plošče, bakelitne izdelke za ročke, kolesa, priključke itd., toplotne impulznike za varjenje plastičnih mas, ročne škarje za varjenje plastičnih mas, itd. Nazadnje našeti izdelki so vzbudili posebno pozornost že lani na razstavi ambalaže v Ljubljani in na letošnjem sejmu v Zagrebu.

Kako pa je z vašim kolektivom?

Naš delovni kolektiv šteje trenutno 189 ljudi, delavski svet ima 25 članov, upravni odbor pa 7. Delavsko samoupravljanje se pri nas šele začenja uveljavljati, ker imamo komaj 5 % pravih proletarcev, glavni del kolektiva pa je bajtarskega porekla, ki se le počasi preobrazuje v proletarski razred. Pri utrjevanju delavskega samoupravljanja si pomagamo s tečaji, ki pa le počasi dajejo vidnejše uspehe in dvigajo politično zrelost. Sicer pa pri nas ni problema glede delovne sile, ker čaka najmanj še 200 ljudi iz neposredne okolice Cerkna na boljši zaslužek v naši tovarni. V podjetju rabimo predvsem nekvalificirano delovno silo, ki se priučiti določenega dela. Sedaj štipendiramo 8 ljudi v raznih šolah in 4 v idrijski delavski univerzi, doma pa imamo center za izobraževanje orodjarjev.

Do sedaj smo dosegli 80 % nagrajevanja po enoti proizvoda. Ko smo prešli na nov sistem nagrajevanja, se je proizvodnost dvignila za 30 %! Povprečen zaslužek je bil lani pri nas okoli 14.500 din, letos pa smo že do sedaj dvignili to povprečje za okoli 20 %. Imamo lastno obratno menzo s toplim obro-

kom hrane, iz lastnih sredstev pa smo si zgradili tudi počitniški dom v Piranu z 18 ležišči, ki se ga delavci vedno bolj poslužujejo.

Kako ste bili zadovoljni z lanskim uspehom?

Lani smo imeli planiranih 420 milijonov bruto produkta, dosegli pa smo samo 362 milijonov. Krivda leži na premajhnih obratnih sredstvih, ki so naša najbolj boleča točka. Čisti donos podjetja pa je bil vseeno zadosten, tako da se izpad proizvodnje ni negativno odrazil v kolektivu. Prodaja naših izdelkov gre sproti na tržišče in bi lahko plisirali še mnogo več, če bi nas ne ovirala obratna sredstva. Pri tem pa moram omeniti dokaj neredno plačevanje kupcev, s čimer smo imeli velike težave in kar nam je zelo zavrnilo proizvodnjo. Tudi devizna sredstva za uvoz smo prejeli prepozno. Uvažati moramo namreč predvsem uporovno žico in steatitna stikala.

Kako pa kaže letošnje leto?

Plan znaša 450 milijonov. Prve tri mesece smo dosegli 20 %. Imamo torej še vedno iste težkoče kakor lani. Plan bomo dosegli do konca leta le, če bomo dobili dodatna obratna sredstva, za kar bi rabili vsaj 35 milijonov.

Kaj pa bližnja bodočnost?

Podjetje sedaj dela v bivših italijanskih vojašnicah in obsega 1200 m². Stavbe so dvonadstropne. K temu smo sami večinoma s prostovoljnim delom dogradili še 1000 m². S predvideno odselitvijo Elektrogospodarske šole v Novo Gorico bomo pridobili še dve veliki zgradbi in naše podjetje bo dobilo neko zaključeno celoto. Računamo, da bomo potem lahko zaposlovali okoli 500 delavcev.

Glede izdelkov ne bomo šli več v širino, pač pa bomo povečali asortiman izdelkov, ki jih že sedaj proizvajamo. Do leta 1964 bomo rabili najmanj 180 milijonov novih osnovnih sredstev, ker moramo predvidevati popolno rekonstrukcijo podjetja. Samo del teh sredstev bomo lahko ustvarili sami, ostalo pričakujemo od občine, okraja in republike.

Rast našega podjetja naj pokaže samo nekaj suhih števil, ki pa povedo dovolj: leta 1957 smo zaposlovali 25 ljudi, danes jih je 189, prav kmalu pa jih bo 500. Leta 1958 smo ustvarili 86 milijonov, leta 1959 226 milijonov, lani 362 milijonov, letos predvidevamo 450 milijonov...

Ko hitimo po tovarni, srečujemo tuje delavce, ki tu nekaj montirajo, tam nekaj dozdavajo in na drugi strani nekaj izboljšujejo. Tovarna raste.

Realizacija petletnega načrta 1956/1961

Perspektivni petletni načrt razvoja komunne je bil dokaj pozno sprejet, šele februarja 1960. Zato bi lahko rekli, da to ni bil plan, pač pa že bilanca doseženih uspehov preteklih let oziroma seštevka rezultatov teh let. Ko smo sprejemali petletni načrt, smo bili že v predzadnjem letu njegove realizacije, ko je bilo že možno videti rezultate ob koncu petletke skoro z matematično natanč-

nostjo oziroma vsaj z dokaj veliko mero verjetnosti.

Zvezni in republiški perspektivni načrt sta bila v glavnih postavkah dosežena že v štirih letih, to je eno leto prej. Kaj nam povedo nekateri pokazatelji o izvrševanju petletnega plana v družbenem sektorju gospodarstva komunne v štirih letih, t. j. ob koncu leta 1960?

REALIZACIJA DBP

	Plan 1961	Realizacija 1960	Indeks
Gospodarstvo	5.292.690	4.968.552	93,9 (— 6,1 %)
Industrija	3.209.800	3.081.367	96 (— 4 %)
Gozdarstvo	284.500	292.890	102,9 (+ 2,9 %)
Gradbeništvo	210.000	240.477	114,5 (+ 14,5 %)
Promet	169.000	189.905	112,4 (+ 12,4 %)
Trgovina	193.000	234.682	121,5 (+ 21,5 %)
Gostinstvo	109.000	121.834	111,8 (+ 11,8 %)
Obrt	452.000	575.428	127,3 (+ 27,3 %)
Komunala	65.780	72.333	109,9 (+ 9,9 %)
KZ	599.000	153.636	25,6 (— 74,4 %)

Petletni plan DBP v družbenem sektorju gospodarstva torej v štirih letih ni bil dosežen. Plana nista dosegla industrija in KZ, v katerih so se v teh letih izvršile velike spremembe. Izpad v industriji ni tako velik, da ne bi mogli plana v petih letih z lahkoto izpolniti in celo preseči. Ostale panoge gospodarstva so vse v štirih letih izpolnile in presegle petletni plan DBP v višini od 2,9 do 27,4 %, tako v gozdarstvu in obrti. Za obrtjo je takoj trgovina, gradbeništvo, promet itd.

Porast DBP v letu 1960 v primeri z letom 1956 kot izhodiščem za prvo petletko, pa je naslednji:

	1956	1960	Indeks
Gospodarstvo	3.253.895	4.968.552	152,7
Industrija	1.718.121	3.081.367	179,3
Gozdarstvo	206.866	292.890	141,6
Gradbeništvo	206.050	240.477	116,7
Promet	35.197	189.905	539,5
Trgovina	101.439	234.682	231,4
Gostinstvo	73.054	121.834	166,8
Obrt	277.221	575.428	207,6
Komunala	69.952	72.333	103,4
KZ	615.995	153.636	24,9

Ustvaritev narodnega dohodka v družbenem sektorju gospodarstva v štirih letih pa je v primeri s petletnim planom naslednja:

družbeni sektor je v štirih letih izpolnil petletni plan ND s 102,3 %, kar je razveseljivo dejstvo. Manj pa je razveseljivo, da ga ni izpolnila industrija. Izpad znaša res samo 1,9 %, kar bi z lahkoto dosegli in presegli v zadnjem letu petletke. Rezultati pa so kljub temu zelo zadovoljivi, številke pa take:

	Plan 1961	Realizacija 1960	Indeks
Gospodarstvo	2.491.688	2.549.379	102,3
Industrija	1.844.102	1.808.264	98,1
Gozdarstvo	189.050	146.024	77,2
Gradbeništvo	62.940	84.573	134,4
Promet	62.650	71.485	114,1
Trgovina	121.071	165.165	136,4
Gostinstvo	30.074	30.767	102,3
Obrt	101.707	167.916	165,1
Komunala	12.501	13.805	110,4
KZ	67.593	61.380	90,8

V primeri z ND, ki smo ga imeli v letu 1956, je bil porast do 1960. leta naslednji: celotno gospodarstvo družbenega sektorja zaznamuje 68 % porasta, kar pomeni, da je ND naraščal letno po stopnji 17 %. Najmočnejši je bil skok lansko leto. Posamezne panoge kažejo naslednjo sliko:

	1956	1960	Indeks	Povečanje letno %
Gospodarstvo	1,517.358	2,549.379	168	17
Industrija	1,175.388	1,808.264	153,8	13,5
Gozdarstvo	84.126	146.024	173,5	18,4
Gradbeništvo	47.599	84.573	177,7	19,4
Promet	14.619	71.485	488,9	97,2
Trgovina	59.753	165.165	276,4	44,1
Gostinstvo	22.096	30.767	139,2	9,8
Obrt	41.477	167.916	404,7	76,1
Komunala	17.451	13.805	79,1	—
KZ	54.839	61.380	111,9	2,9

V merilu FLRJ je naraščal narodni dohodek v letih 1957-60 za 13 %. Primerjajoč

porast ND v naši občini vidimo, da je bil torej nad zveznim povprečjem.

REZULTATI DP OBČINE 1960

Fizični obseg proizvodnje v letu 1960

Izvrševanje družbenega plana komune za lansko leto se je odvijalo po smernicah zveznega družbenega plana in v danih objektivnih pogojih življenja in dela komune same.

Realizacija količinskega plana proizvodnje nekaterih naših glavnih industrijskih proizvodov je bila dosežena takole: proizvodnja živega srebra v višini 485 ton ali 110,1 % v primerjavi s planom. Takemu rezultatu je pripomogel boljši izplen ali pridobitek in boljša vsebina Hg v rudi. V primerjavi s proizvodnjo Hg v prejšnjem letu je porast v lanskem letu za 5,6 % večji.

Prav tako je lani uspešno porasla tudi proizvodnja živosrebrnega oksida. Plan je bil presežen za 8,4 tone ali 14 %, proizvodnja v letu 1959 pa je bila presežena za 51,5 %. V lesni industriji ni bil dosežen plan proizvodnje spalnih garnitur, saj je dosegel le 64,3 %, bil pa je tudi za 3,1 % pod rezultatom v letu 1959. Bolje se je odrezala proizvodnja komadnega pohištva, kjer je bil plan presežen za 4,9 %, proizvodnja komadnega pohištva v letu 1959 pa za 12,6 %. Ti podatki veljajo za Lesno industrijo v Idriji, ugodni pa so rezultati tudi v obratu »Krn« v Cerknem, kjer je bila proizvodnja komadnega pohištva lani za 2,7 % večja kot predlanskim. Nov proizvod v lesni industriji pa so bile lani panel-plošče. Letni plan proizvodnje je bil presežen za 35,9. Tudi proizvodnja rezanega lesa je napredovala in je bil letni plan presežen za 15 %, proizvodnja rezanega lesa leta 1959 pa za 22,7 %. V »ETI« pa je bila realizacija proizvodnega plana za 13 % pod letnim planom.

O vzrokih takšnih rezultatov smo razpravljali v teku leta, zato danes tega ni treba ponavljati.

O kmetijski proizvodnji, njenem fizičnem obsegu in vrednosti v letu 1960 dejansko ni kaj povedati, čeprav je plan predvideval povečanje proizvodnje za 20,8 % v primerjavi z letom 1959. To je sektor gospodarstva, za katerega ni nikakih stvarnih števil, zato tudi nobenih analiz. Občutek imam, da planiramo zaradi planiranja, ko pa je treba zbrati podatke o realizaciji plana, pa ne veš, kje bi zagrabil, vse je negotovo ter sloneče na vremenskih prilikah in neurejeni strokovni službi v KZ.

V družbenem planu za leto 1960 je na prvem mestu kmetijska proizvodnja na zemljiščih SLP. Plan prikazuje za vsako pitališče, koliko in kakšno zemljišče ima, predvideva hektarski donos raznih vrst krme, skupen pridelek, koliko glav naj se redi in kakšen naj bo prirastek mesa v vsakem pitališču posebej. Kaj pa pove izvršitev vsega tega? Za Vojsko je predvideval plan 735 q pridelka krme, ocena izvršitve ja 1680 q. Plan je predvideval pitanje 30 glav, dejansko pa so pitali 60 glav. V Ledinah naj bi bil pridelek krme 1082 q, dosežen baje le 750 q z izgovorom, da pašniki zaradi zaraščenosti niso bili izkoriščeni. Redili so 30 glav. V Doleh naj bi bil planiran pridelek krme 4537 q, dosežen pa je le 1400 q z utemeljitvijo, da je bilo izkoriščenih le okrog 80 ha površine. Redili so 60 glav. V Črnem vrhu je bil predviden pridelek krme 1638 q — dosežen 1600 q. Plan pitanja je bil 50 glav, redili pa so 40 krav in 20 telet. Torej več, kot so planirali. Pri vseh pitališčih je bil planiran tudi prirastek mesa. Kakšni so bili uspehi, ne vemo. Ni podatkov. Kaj je pokazala ekonomska računica v teh pitališčih, za sedaj tudi še ne vemo. Plan investicij je kaj določeno postavil, kaj je treba. Analize izvršitve še ni.

Plan proizvodnje mleka je znašal 6.500.000 litrov. Ocena letne porabe mleka in mleka za reprodukcijo je 3.116.000 litrov, tržni višek pa ocenjen na 2.800.000. Proizvodnja naj bi torej znašala 5.916.000. Plan torej ni bil dosežen za 600.000 litrov.

Menjava goveje pasme se je vršila v Sp. Idriji in na Cerkljanskem. V te predele je prišlo 180 telet sive pasme. Umetno je bilo osemenjenih 1020 krav ali 1/3 vseh krav in junic. Številčno se je povečalo govedo za 250 glav, prirastek mesa pa je v celoti znašal 62 ton. Podatki veljajo za celotno občino.

Ha donosi naj bi bili doseženi takole:

Zita 11,5 q = + 1,5 % porast od leta 1959;
krompir 170 q = + 6,2 % porast od leta 1959;
krma 24 q = + 20 % porast od leta 1959; ži-
vinska proizvodnja 850 q = + 13,3 % porast
od leta 1959.

Investicije v mlekarnstvu so znašale: v KZ Cerčno 9.100.000 din, medtem ko je bil plan 5.900.000 din. Za mlekarno v Godoviču je bilo potrošenih 39 milijonov — za dela 16, za opremo 23 milijonov, plan pa je predvideval le 30.500.000 din investicij. Investicije naraščajo zaradi naraščanja cen materiala in zaradi dodatnih del, ki jih načrti niso predvidevali. Kako so se uredile posnematne postaje, je še odprto poglavje.

Uporaba umetnih gnojil je znašala v pogodbenem sodelovanju 217 ton, plan je predvideval 288 ton; na zemljišču SLP pa je bilo porabljenih 90 ton od planiranih 232 ton. Skupna poraba umetnih gnojil v občini je znašala 307 ton od planiranih 526 ton ali 59 %.

Plan pogodbenega sodelovanja s privatnim sektorjem je bil izpolnjen takole:

Ječmen, oves, rž	132 %
Krompir	63 %
Detelja	13 %
Travniki	73 %
Govedo	65,2 %
Prašiči	69 %

Gibanje delovne sile

Lansko leto je bilo v gospodarskih organizacijah 2622 oseb. Zaposlitev številčno ni dosegla plana, ki je predvideval, da bo povprečno zaposlenih 2650. Izpad znaša 1,5 % delovne sile. V odnosu do leta 1959 pa se je število zaposlenih dvignilo za 5,2 % ali za 131 enot.

Padla je predvidena zaposlitev v industriji za 3,1 %, in sicer v RŽS za 2,3 %, v lesni za 0,8 %, v Krnu za 3,8 %, v ETI za 9,5 %. Tudi gozdarstvo ni doseglo plana za 5,5 %. Gradbeništvo je doseglo plan, promet

ga je presegel za 1,2 %, trgovina je bila pod planom za 0,5 %, gostinstvo je preseгло plan za 4,5 %, obrt za 23,4 %, komunala je bila pod planom za 10,3 %, KZ pa za 10,9 %.

Kakor vidimo, narašča zaposlenost v obstoječem gospodarstvu zelo malenkostno in zato ni pričakovati, da bi vprašanje brezposelne delovne sile mogli kdaj koli rešiti z obstoječimi kapacitetami. Razvoj celo teži za tem, da se delovna sila v obstoječih obratih zmanjšuje. Zato bodo morale biti rešitve druge.

Osební dohodki v gospodarstvu

Čisto izplačani osebni dohodki v družbenem sektorju gospodarstva so znašali lani 695.577.000 dinarjev. Povečanje v odnosu do leta 1959 znaša 144.727.000 dinarjev ali 26,3 odstotka. Povprečni čisti mesečni prejemki na 1 zaposlenega so se dvignili od 18.428 din v letu 1959 na 22.132 din v letu 1960. Povišanje znaša torej 3.704 din ali 20,1 %. Od 48 podjetij in zadrug zaznamujemo nazadovanje povprečnih čistih plač v Vinarski zadrugi-kleti za 0,6 %, v »Alpini« za 9,7 %, v Kavarni Idrija za 22,6 %, pri Graditelju Cerčno za 1,4 %, v Simplexu za 12,2 % in v KZ Dole za 28,7 %. Procentualno največji porast plač je bil v Koteksu za 156,3 % ali od 13.333 na 34.167 din mesečno, pri Odpadu za 102,9 odstotka ali od 11.375 na 23.083 din. 62,2 % porastka plač ima Fotoatelj, kjer so bile povprečne plače v letu 1959 15.208 din, v letu 1960 pa 24.667. KZ Vojsko je dvignila plače za 64,4 % ali za 8.000 din. Obrat »Jelena« v Cerknem je imel zelo nizke plače v letu 1959, in sicer 8.250, dvignili so jih v letu 1960 na 12.733 ali za 4.500, a so še vedno med zadnjimi in najnižjimi. V teh razponih so se gibale povprečne mesečne plače lansko leto.

V nekaterih ostalih gospodarskih organizacijah so znašale lani povprečne mesečne plače, kot sledi: RŽS 28.479 din (+ 25,9 %), v Lesni industriji 16.968 din (+ 18,8 %), v obratu »Krn« 16.371 (+ 25,7 %), v ETI 14.600 (+ 3,4 %), v gozdnih obratih 18.114 (+ 29,8 odstotka), v Zidgradu 17.634 (+ 14,4 %), v Avtoprometu Idrija 26.191 (+ 6,9 %), Cerčno 23.340 (+ 24,5 %), Tolmin 22.681 (+ 1,9 %). V trgovini se gibljejo plače od 20.209 din v »Preskrbi« do 28.704 din pri »Kurivu«. »Izbira« in »Preskrba« imata nižje plače kot »Postrežba« Cerčno. V gostinstvu je razpon od 14.222 din v Kavarni Cerčno do 24.788 v gostilni »Pod gradom«. V obrti ima najvišje plače »Monter« 27.861, najnižje pa poleg obrata »Jelena«, ki je najnižji, še »Mizar« v Otaležu 12.978 din in Graditelj Cerčno 13.420 dinarjev. Za njimi so »Krojača« 14.222 din, Krojačnica Idrija s 16.271 din ter Simplex

16.599 din; ostali pa od 20.859 din (»Čipka«) do 23.054 din (»Mesnine«) poleg že navedenih. Med komunalnimi podjetji je najvišji »Kino« Idrija s 25.450 din mesečno, najnižji pa »Kino« Cerčno z 8.167 din, kjer je le honorarna zaposlitev. Plače v pekarnah so znašale 23.786 din v Idriji in 20.347 din v Cerknem. Povprečne plače v KZ so se gibale od 16.850 do 20.696 dinarjev.

Družbeni bruto proizvod

Ustvaritev DBP v družbenem sektorju občinskega gospodarstva znaša v lanskem letu 4.968.552.000 din. Plan je bil presežen za 17,1 %, realizacija leta 1959 pa za 32,5 %.

Delež industrije v BP znaša 3.081.367.000 dinarjev, kar pomeni, da je plan industrije presežen za 14,3 %, realizacija pa za 35,3 %.

V panogi industrije je na prvem mestu RŽS, ki je presegel plan DBP za 24,2 %, predlansko realizacijo pa za 35,6 %. Lesna industrija je preseгла plan za 2,1 %, predlansko ustvaritev pa za 21,0 %. Obrat »Krn« ni dosegel plana za 0,7 %, ETA Cerčno pa je pod planom za 13,9 %. Preseganje leta 1959 pa znaša v obratu »Krn« 2,7 %, v ETI pa 57,8 %.

Gozdarstvo je prekročilo plan DBP za 11,2 %, gradbeništvo za 19,6 %, promet za 9,1 %, trgovina za 13,5 %, gostinstvo za 20,9 odstotka, obrt za 50,2 %, komunalna za 10,1 in KZ za 4,4 %.

Če k DBP družbenega sektorja prištejemo še oceno realizacije DBP v privatnem sektorju, ki naj bi bila 1.231.506.000 dinarjev, potem dobimo DBP za celotno občino v višini 6.200.058.000 dinarjev. Plan DBP za občino pa je bil predviden v višini 5.441.977.000 dinarjev. Povišanje torej znaša 758.081.000 dinarjev ali 13,9 % plana, v odnosu do leta 1959 pa znaša povečanje 1.413.743.000 dinarjev ali 29,5 %.

Blagovni promet trgovine in gostinstva

Blagovni promet celotne trgovine v občini je znašal lani 1.809.578.000 din in je presegal plan za 13,9 %, realizacijo predlanskega leta pa za 13,5 %. Največji porast izkazuje trgovina na drobno, v kateri je bil plan presežen za 15,6 %, realizacija leta 1959 pa za 19,1 %. Plan je bil presežen za 174 milijonov 982.000, realizacija leta 1959 pa za 208.241.000 dinarjev.

Trgovina na debelo kaže porast v primerjavi z letom 1959 za 1,5 %, letni plan pa je preseгла za 9,9 %. Skoraj enako gibanje kaže tudi promet pri KZ, kjer je bil plan prese-

žen za 2,9 %, realizacija pa za 10,5 %. Pod lanskim planom so trgovine: »Alpina« Žiri, »Peko« Tržič in »Odpad« Ljubljana, od KZ pa Cerčno in Spodnja Idrija.

Tudi blagovni promet gostinstva kaže porast. Ker za privatni sektor ni podatkov, navajamo samo družbeni sektor, v katerem so štiri podjetja in gostišča. Promet z vsemi vrstami pijač je porastel v odnosu do leta 1959 za 78.157 litrov na 447.953 litrov. Iztržek za hrano v gostinstvu je porastel za 9.164.000 dinarjev na 33.041.000 dinarjev, za vino od 48.384.000 dinarjev na 60.649.000 dinarjev, padla je potrošnja piva in ostalih alkoholnih pijač, količinsko pa zelo porastla potrošnja nealkoholnih pijač od 50.952 litrov na 60.569 litrov. Tudi nočnine tujcev kažejo porast od 4397 na 4832.

Vrednostno je porastel promet v gostinstvu družbenega sektorja od 98.412.000 din v letu 1959 na 118.500.000 din v letu 1960 ali za 20.088.000 din.

Narodni dohodek

Družbeni sektor

Skupni narodni dohodek družbenega sektorja je bil planiran za leto 1960 v višini 2.065.854.000 din, dosežen pa je v višini 2.549.379.000 din ali za 483.525.000 din ali 23,4 % več, kot je bil planiran. V odnosu do leta 1959 je ND porastel 29 % ali za 574 milijonov 372.000 dinarjev.

Po posameznih panogah in nekaterih podjetjih je bila ustvaritev takšna:

	Plan	Realizacija	%
<i>Industrija</i>	1.407.686	1.808.264	+ 28,5
RŽS	1.115.408	1.511.573	+ 35,5
Lesna	140.911	150.415	+ 6,7
»Krn«	25.180	31.919	+ 26,7
ETA	126.187	114.357	- 9,4
<i>Gozdarstvo</i>	172.847	146.024	- 15,5
<i>Gradbeništvo</i>	65.300	84.573	+ 29,5
<i>Promet</i>	73.977	71.485	- 3,4
<i>Trgovina</i>	143.323	165.165	+ 15,2
<i>Gostinstvo</i>	29.449	30.767	+ 4,5
<i>Obrt</i>	94.040	167.916	+ 78,6
<i>Komunalna dejavnost</i>	13.229	13.805	+ 4,4
KZ	66.003	61.380	- 6,2

Pod planom ND za leto 1960 so podjetja: Avtopromet Idrija za 11,4 %, Avtoprevoz Tolmin za 23,7 %, Vipavska klet za 63 %, Tobak za 8,1 %, Alpina za 27,7 %, Peko za 9,6 %, Odpad za 25,3 %, Kavarna Idrija za 2,9 %, Kavarna Cerčno za 27,2 %, Krojač za 5,9 %, obrat »Jelen« v Cerknem za 1,1 %, Pekarna Idrija za 7,4 %, KZ Cerčno za 12 %, Črni vrh za 4,3 %, Dole za 29,6 % in Vojsko za 3,5 odstotka.

Padec ND v primerjavi z letom 1959 pa zaznamujejo naslednja podjetja: Avtopromet Idrija 93,9%, Avtoprevoz Tolmin 91,2%, Alpina 98,4%, Kavarna Cerčno 80% in KZ Dole 78,9% ND 1959.

Gibanje bruto produkta in narodnega dohodka v privatnem sektorju

Ustvaritev bruto produkta v privatnem sektorju za leto 1959 je znašala po oceni 1.038.293.000 din, narodnega dohodka pa 675 milijonov 176.000 din. V obeh številkah je zajeto privatno kmetijstvo, gozdarstvo, promet, gostinstvo in obrt.

Plan za leto 1960 je predvideval ustvaritev bruto produkta v vseh navedenih gospodarskih panogah privatnega sektorja v višini 1.201.958.000 din, narodnega dohodka pa v višini 781.343.000 din ali po panogah:

	1960 DBP	1960 ND
Kmetijstvo	918.162	587.600
Gozdarstvo	193.876	151.223
Promet	8.600	3.440
Gostinstvo	49.850	21.655
Obrt	31.470	17.425
	1.201.958	781.343

Zaradi objektivnih težav pri ugotavljanju in izračunavanju podatkov o realizaciji DBP in ND v privatnem sektorju je možno dati le oceno finančnih organov. Le-ta pravi, naj bi bila ustvaritev DBP in ND v privatnem sektorju v letu 1960 takšna:

	DBP	ND
Kmetijstvo	918.162	587.600
Gozdarstvo	193.876	151.223
Promet	20.785	8.314
Gostinstvo	65.333	28.250
Obrt	33.350	17.425
	1.231.506	792.812

Primerjava plana in ocene realizacije plana v privatnem sektorju nam brez podrobnih analiz pokaže stagnacijo v kmetijstvu in gozdarstvu ter obrti in le malenkosten napredek v prometu in privatnem gostinstvu.

Če znaša torej ustvarjeni ND v družbenem sektorju v letu 1960 2.549.379.000 din, v privatnem sektorju pa znaša ocena 792 milijonov 812.000 din, dobimo skupni ND občine za lansko leto v višini 3.342.191.000 dinarjev. Prekoračen plan znaša 494.994.000 dinarjev ali 17,4%. V primerjavi z letom 1959 pa je porastel za 666.422.000 ali za 24,9 odstotka.

Na enega prebivalca pride, če upoštevamo, da smo imeli v občini na dan 31. decembra 1960 17.248 prebivalcev, 193.975 din narodnega dohodka, planirali pa smo 164.854 dinarjev. Povečanje preko plana znaša 29.121

ali 17,7%; v odnosu do ND na glavo prebivalca v letu 1959, ko je znašal 154.928 din, pa znaša povečanje 39.047 ali 25,2%.

Zaslugo za tak izredno skokovit vzpon pa ima RŽS in njegov kolektiv, kjer je ND najbolj porastel.

V primerjavi z ND na glavo prebivalca v okraju smo presegli okrajno povprečje, ki znaša 183.000 din leta 1960, za 10.975 din.

Investicije

Plan je predvideval, da bomo v letu 1960 investirali skupno investicij v višini 1 milijarde 252.536.000 din, in sicer 953.179.000 din v gospodarstvo in 299.357.000 din v družbeni standard.

Izvršitev pa nam pove, da smo dejansko potrošili le skupnih 998.319.000 din ali 79,7 odstotka plana. Gospodarske investicije so bile od tega izvršene le za 662.484.000 din ali 69,5% plana, negospodarske pa prekoračene za 12,2% in dosežene torej v višini 335 milijonov 835.000 din.

Po gospodarskih panogah so bile investicije izvršene od 47,3% v gradbeništvu, do 93,9% v trgovini, nikjer torej 100%. Slika je naslednja: industrija 71,6%, kmetijstvo 82,4%, gozdarstvo 67,7%, promet 52,2%, gostinstvo 58,1%, obrt 71,7%, komunalna obrt 71,9%.

Izvrševanje gospodarskih investicij je bilo po posameznih podjetjih takšno: najmočnejši investitor je bil tudi v tem letu RŽS, ki je vložil v svojo modernizacijo in rekonstrukcijo nad 450 milijonov dinarjev, in sicer za topilnico in za rotacijsko peč 412 milijonov, za jamo 29 milijonov, v obrat spojin Hg nad 3 milijone, v elektro obrat nad 5 milijonov in tako dalje. Poleg tega pa je porabil še za velika popravila osnovnih sredstev nad 88 milijonov dinarjev. V raziskave rudnih zalog je bilo potrošenih nad 52 milijonov zveznih sredstev.

Lesna industrija je lani investirala samo 10 milijonov za nabavo novih strojev in nad 2 milijona za pripravljala dela za novi objekt. Tudi ETA je lani vložila le sredstva za nabavo novih strojev, in sicer nad sedem milijonov dinarjev.

Na področju kmetijstva je bila lani glavna postavka v investicijah gradnja in oprema mlekarne v Godoviču. Izdatki so znašali nad 39 milijonov dinarjev. Ostala sredstva so bila namenjena adaptacijam hlevov, nabavi orodja, opreme in manjših strojev ter za razna popravila itd.

V gozdarstvo naj bi bilo po planu vložnih 67.786.000 din investicij. V državni sektor 49.035.000, v privatni pa 18.751.000 din.

Izvršitev pa kaže, da je bilo v državnem sektorju vloženi nad 52 milijonov ali 107 %, v privatnem pa le nekaj nad 6 milijonov ali komaj 30 % plana.

7 državnem gozdu je bilo na novo pogozdenih 34 od 37 planiranih ha. Stroški za ta dela so porastli za 67 % od planiranih. Prečistili so 421 ha od 674 planiranih ha gozdov, izdatki za ta dela so bili izvršeni 99 %. Za ostala negovalna dela je bilo potrošenih le 43 % planiranih sredstev. Porastli so stroški za gradnjo logarnic in koč za 190 % ali nad 16 milijonov dinarjev, padli pa za nove komunikacije in za rekonstrukcijo cest od 27 milijonov na 15.500.000 din. Nabavljeno je bilo tudi nekaj opreme za izkoriščanje gozdov v znesku 5.200.000 din.

Zelo slaba pa je bila situacija v privatnih gozdovih. Pogozdovanje je bilo izvršeno na površini 17,8 ha od planiranih 22 ha, stroški za ta dela pa so znašali le 28 % planiranih. Čiščenje gozdov je bilo izvršeno le na 112 ha od 240 planiranih ha gozdov s 44 % izdatkov od planiranih. Ostalo urejanje gozdov je bilo izvedeno na površini 1291 ha od planiranih 2000 ha gozdov. Stroški so bili izvršeni 74 %. Za gradnjo cest (2,7 km) je bilo potrošenih le 50 % planiranih sredstev, za opremo celo le 5 % predvidenih sredstev, medtem ko za vzdrževanje poti in vlak ni bil porabljen niti dinar. Situacija na tem področju gozdarstva nam narekuje hitre in izdatne ukrepe.

Posek lesa pa se je vršil v obeh sektorjih takole:

V državnem sektorju je bilo posekanih 11.830 m³ iglavcev ali 99 % plana, listavcev pa 21.140 m³ ali 83 % plana. Privatni sektor pa je posekal 18.313 m³ iglavcev ali 118 % plana ter 17.070 m³ listavcev ali 85 % plana.

Najnižji procent izkoriščanja investicijskih sredstev izkazuje gradbeništvo, to je podjetje »Zidgrad« — 47,3 %. Za nekaj nad 4 in pol milijona je nabavil nove opreme.

Avtoprevoznaška podjetja so lani v glavnem vlagala sredstva za nabavo novega strojnega parka, za kar je bilo vloženi nad 34 milijonov dinarjev.

Trgovina je porabila svoja skromna lastna sredstva za nabavo opreme in za ostale manjše investicije, medtem ko se nova lokala gradita v breme drugih sredstev. Najmočnejši investitor je bila v tej panogi GKPZ, ki je za nabavo nove opreme, predvsem avtokamionov, vložila nad 14 milijonov din.

Na področju gostinstva so bile glavne investicije v obnovi in adaptaciji kavarne v Cerknem in Idriji ter sanitarij v hotelu Nanosu in Soči, za kar je bilo porabljenih nad 5 in pol milijona dinarjev.

V obrti so bile glavne investicije v delavnicah »Simplexa« v višini 55 milijonov, od

ttega 21 za gradnjo in 34 za stroje. Nedovršenih gospodarskih investicij je bilo torej za okrog 280 milijonov dinarjev. Največji izpad je v industriji za nad 191 milijonov dinarjev, in sicer okrog 90 milijonov dinarjev pri Lesni industriji, kjer zaradi pomanjkanja načrtov ni bilo mogoče začeti z delom na novem objektu, 18 milijonov pri »ETI«, ostalih skoraj 100 milijonov pa odpade na Rudnik. Delno je tu po sredi zaostanek z deli, delno pa sicer izvršeno delo in nabavljena oprema, niso pa bile plačane situacije in računi.

Od ostalih 90 milijonov neizvršenih investicij odpade nad 30 milijonov na promet, kjer so delno odpadle investicije za servisno delavnico v Idriji in investicije za opremo avtomehanične delavnice v Cerknem. Dalje je izpad v višini 24 milijonov pri investicijah za delavnice »Simplexa« zaradi pomanjkanja sredstev, v gozdarstvu za 12, v kmetijstvu za deset, zaradi izpada nabav opreme in podobno, v gostinstvu za 5 milijonov, ker se ni izvršila adaptacija gostilne »Pod gradom« zaradi neodobrenih načrtov, in v gradbeništvu za 5 milijonov zaradi pomanjkanja lastnih sredstev.

Kljub temu, da ugotavljamo vzroke neizvršenih investicij tudi v pomanjkanju sredstev, pa menim, da ni to osnovni razlog in glavni vzrok. Vzroki so tudi v prevelikih planih, neuresničljivih željah in v skromnih kapacitetah tako v gradnjah kakor tudi v obrtniških in drugih delih.

Negospodarske investicije oziroma investicije v družbeni standard so bile presežene za 36 milijonov ali 12,2 %. Najmočnejša investicijska dejavnost je bila v stanovanjski izgradnji. Od 171 milijonov po planu je bilo realiziranih 165 milijonov ali 96,3 %. Za dovršitev stanovanjske zgradbe »Lekarna« je bilo potrošenih 21.734.000 din, za dovršitev petorčka v Spodnji Idriji 7.808.000 din in za zadnja dela na stanovanjski zgradbi za učitelje v Črnem vrhu 1.507.000 din.

Za končna dela pri 19 stanovanjih je bilo torej lani porabljenih 31.049.000 din. Za nadaljnja dela na 30-stanovanjskem bloku »Kovačica« je bilo porabljenih 50.928.000 din, na 20-stanovanjskem bloku v Kosovelovi ulici, ki je bil zgrajen do tretje faze, pa 13.726.000 dinarjev. V Cerknem je bilo v gradnji šest stanovanj v skupnem znesku 7.105.000 din. Stanovanjski sklad je dal 17 posojil državljanom za gradnjo novih hiš v višini 9.281.000 dinarjev. Za popravilo stanovanjskega fonda je dal posebna sredstva rudnik — 5.290.992 dinarjev, iz stanovanjskega sklada pa je bilo danih hišnim svetom v enake namene dva milijona 203.000 din, privatnikom pa 27 posojil v višini 3.708.000 din. Odobrena posojila privatnim gradnjam znašajo 17.795.000 din,

predračunska vrednost del pa znaša 51 milijonov 357.099 dinarjev. Tako je bilo lani vseh 49 stanovanj, pred vselitvijo pa je nadaljnjih 26, skupaj torej 75 novih stanovanj družbenega sektorja. 14-stanovanjski blok je bil končan do tretje faze.

Investicijska dejavnost na področju ostale komunalne dejavnosti je bila prav tako močno razgibana in je bil plan močno presežen kar za 130,5 % ali za 63.258.000 din. Najmočnejša postavka je mestni vodovod, kjer so znašali izdatki 57.699.000 din. Končana so bila zajetja in omrežje na Prejnuti, Vodnikovi ulici, raziskovalna dela na Podreteji in nabavljene vse cevi za glavni vodovod. Dela so v teku vso zimo. Položenih je že nad 700 metrov cevi, nadaljnjih 600 metrov jarkov pa izkopanih in pripravljenih za polaganje cevi.

Drugi največji objekt gradnje v lanskem letu je bila rekonstrukcija in modernizacija ceste Zala—Godovič v dolžini 6 km. Vrednost izvršenih del je znašala 45.334.000 din, prispevala pa sta občina 22.000.000 din, republiška cestna uprava pa 20.000.000 din — skupaj torej 42.000.000 din. Izdatki za vzdrževanje ceste IV. reda pa so znašali 1.743.000 dinarjev iz cestnega sklada.

Nadaljnje investicije družbenega standarda so bile še na področju drobne komunale: ureditev dvorišča za hišo na Trgu maršala Tita za 1.429.000 din, urejevanje in popravilo raznih komunalnih naprav v mestu (stopnišče pred gimnazijo, popravila naprav v Pron-tu, parka v Rožni in Resmanovi ulici ter v Cerknem) v višini 2.695.000 din, urejevanje komunalnih naprav na podeželju 2.131.562 dinarjev.

Trošenje sredstev za komunalna dela v okviru krajevnih odborov ni v skladu z dobrim gospodarjenjem z družbenimi sredstvi, pač pa je v večini primerov razmetavanje in nepotrebno zapravljanje. V proračunu je bilo za vse krajevne odbore planiranih 4.400.000 dinarjev, dejansko normalno potrošenih pa le 2.131.562 din ali niti 50 %. Ostali znesek v višini 2.268.438 din pa predstavljajo računi, ki niso mogli biti plačani lani, ker so krajevni odbori zadnje dni leta hoteli zapravljati denar in za vsako ceno nabavljati razni material, ki naj ga potrošijo šele letos. Normalno in v redu sta porabila sredstva v teku

leta le K. O. Črni vrh in Spodnja Idrija. Krajevni odbor Cerkno pa je izkoristil od 600.000 le 385.132 din, ostalo pa predstavljajo nepopravnane obveznosti. Ostalih 22 krajevnih odborov je imelo 3.150.000 din sredstev. Ta sredstva je koristilo le 19 krajevnih odborov v višini normalne in redne potrošnje 1 milijon 123.595 din, ostalih neizkoriščenih 2 milijona 26.405 din pa spet predstavljajo nepopravnani računi, ki gredo v breme letošnjega leta in proračuna.

Zgrajena je bila tudi nova lovska koča v Krnicah, odpadli pa sta gradnji šol v Zakojci in Kanjem dolu, ki z družbenega stališča nimata perspektive in sta nerentabilni. Regulacija Nikave se zaradi deževja ni začela.

Na področju kulturno prosvetnega dela so bila izvršena naslednja dela: končana je bila kotlovnica v I. osemletki. Stroški so znašali 6.974.000 din, kar je še finansiral stanovanjski sklad. Prepleskano je bilo poslopje druge osemletke in gimnazije in urejene sanitarije, kar je stalo 3.787.122 din. Prispevali so: komunalni sklad 2 milijona, komunalni zavod 535.192 din, OLO Gorica 1.251.930 din.

Nadalje je bilo danih za učila na šolah 688.912 din, za opremo šol 1.386.750 din, to je za 260 klopí, za popravila 16 šol in Dijaškega doma Cerkno je bilo vloženih 2.312.271. V fizikalne objekte je bilo vloženih 3 milijone 788.000 din. Vrednost izvršenih del na stadionu znaša 8 milijonov dinarjev, neplačanih računov pa je za 2.400.000 din.

Na področju zdravstva so bile naslednje investicije: za počitniški dom RŽS v Ankaranu je bilo vloženih 19.667.482 din, za planinski dom na Vojskem pa nekaj nad 3 milijone dinarjev. Bolnišnica za duševne bolezni je investirala nad 4 milijone za gradnjo sprehajališč in nabavo razne opreme. ZD je vršil manjše adaptacije in nabavljal opremo. Večja investicija je bila le nabava avtomobila jeep. Skupno je ZD potrošil nad 4 milijone din. Dom onemoglih za okrog pol milijona in pol za drobne investicije.

Za državno upravo je bilo vloženih samo 589.000 din za ureditev pisarn odseka za narodno obrambo.

Sredstva za vse investicije na področju občine v višini 998.319.000 din v letu 1960 so potekala iz naslednjih virov:

1. iz zveznih sredstev	145.150	ali	31,5 % od plana
2. iz republiških sredstev	30.101	ali	145,4 % od plana
3. iz okrajnih sredstev	—	—	—
4. iz občinskih sredstev	362.509	ali	101 % od plana
5. iz sredstev podjetij	440.295	ali	128 % od plana
6. iz posojil gospodarskih organizacij	19.200	ali	88,5 % od plana
7. iz bančnih sredstev	1.064	ali	3,3 % od plana
	998.319	ali	79,7 % od plana

Prekoračena so bila planirana sredstva iz republiških virov, iz občinskih sredstev, najbolj pa iz lastnih sredstev podjetij, ostala pa so bila pod planom.

Občinska sredstva v višini 362 milijonov so potekala iz naslednjih virov: iz stanovanjskega sklada nad 181 milijonov, iz občinskega investicijskega sklada nad 105 milijonov, iz komunalnega sklada 60 milijonov, iz cestnega sklada 1,700.000, iz proračuna okrog 6 milijonov in iz sredstev raznih ustanov pa ostalih okrog 4 milijone dinarjev.

Gibanja skladov

a) Stanovanjski sklad

Sklad je imel v letu 1960 skupnih izdatkov 201,211.000 din, ki so bila formirana takole: iz prejšnjega leta je bilo prenesenih v leto 1960 37,817.000 din, gospodarske organizacije so v teku leta vplačale 30,810.000 din, proračunske ustanove pa 12,399.000 din, kar znaša skupaj 81,051.000 dinarjev.

Najmočnejši dohodek pa je vsekakor prispevek RZS v znesku 86,835.000 din. Ostali dohodki v višini 33,325.000 izvirajo iz amortizacije zgradb — 5,750.000 din, iz vplačanih anuitet — 11,075.000 din itd. Izdatki skladov pa so znašali z režijskimi stroški vred 182 milijonov 31.000 dinarjev. Na dan 31. decembra 1960 je bilo torej prostih in neizkoriščenih, a vendar že angažiranih sredstev v višini 19,180.000 dinarjev.

b) Družbeni investicijski sklad

Dohodki tega sklada so znašali lani 176 milijonov 918.000 din. Če te skupne dohodke razdelimo, dobimo naslednjo sliko: iz leta 1959 so bila prenesena sredstva v višini 37 milijonov 849.000 din, ki se v tem letu niso mogla koristiti. V ta sklad so bila usmerjena tudi sredstva, zbrana na osnovi akcije oziroma združevanja sredstev v znesku 19 milijonov 200.000 din in del sredstev iz odškodnine v višini 95,250.000 din. V teku leta so bila blokirana sredstva rednega dotoka v višini 22,403.000 din, razpoložljiv pa ostanek 154,515.000 dinarjev.

Izdatki sklada pa so znašali za osnovna sredstva v industriji 20,050.000 din, v obrti 53,172.000 din ter v ostalih panogah gospodarstva 10,857.000 din. Skupaj so znašali te vrste izdatki 84,079.000 din. Izločena sredstva za mlekarstvo in za devize za »ETA« so znašala 10,587.000 din, posojila v obratna sredstva 28,464.000 din. Skupni izdatki so bili torej 123,130.000 din. Na dan 31. decembra 1960 so znašala neizkoriščena sredstva 30 mi-

lijonov 788.000 dinarjev, sproščena sredstva rednega priliva v letu 1960 pa 22,403.000 din, tako da bi bilo na dan 31. decembra 1960 prostih sredstev sklada 53,191.000 din. Dejansko pa so bila že angažirana v višini 41 milijonov 898.000 din (za mlekarstvo 6,432.000, za lesno industrijo 11,264.000, za Smiplex 13 milijonov 729.000 in za Čipko 10,473.000 din). Dejansko prostih sredstev na dan 1. januarja 1961 je bilo torej le 11,293.000 dinarjev.

c) Cestni sklad

Prenos sredstev tega sklada iz leta 1959 je znašal 2,612.000 din. V teku leta 1960 pa so znašali dohodki sklada 5,312.000 din. Zaradi blokacije 80 % sredstev pritoka dohodkov v letu 1960 v višini 4,250.000 din so znašala razpoložljiva sredstva tega sklada lani le 3,674.000 din. Izdatki pa so znašali 1 milijon 746.000 din. Prosta sredstva tega sklada so znašala na dan 1. januarja 1961 v znesku 6,178.000 dinarjev.

Proračun za leto 1960

a) Dohodki

Podrobna analiza izvrševanja proračuna za leto 1960 bo predložena ljudskemu odboru, ko bo sestavljen zaključni račun proračuna za leto 1960. Zato se omejujem le na okvirne in globale ustvarjanja dohodkov in izvrševanje izdatkov.

Plan proračunskih dohodkov je bil lani postavljen v višini 233,651.000 din, izvršen pa z zneskom 229,138.832 din. Plan dohodkov je bil torej uresničen 98,1 %. Izpad dohodkov znaša 4,512.168 din.

Skupni dohodki, dohodki, ki se delijo med teritorialne enote, so bili pobrani 99,2 %. Izpad znaša 1,317.052 din. Od 14 vrst teh dohodkov jih je bilo 6 realiziranih nad 100 %, le-ti so deloma krili izpad tistih, ki so bili izvršeni pod 100 %.

Posebni dohodki so bili realizirani 112,2 odstotka. Niso bili pobrani 100 % dohodki občinske doklade iz kmetijstva in prispevek gozdnega sklada. Dohodki uradov in ustanov so bili zbrani v višini 96,5 %, nepredvideni dohodki pa le v višini 36,2 %. Najmočnejša postavka v teh dohodkih so tako imenovani fiktivni dohodki v višini 6 milijonov dinarjev. Dotacija OLO je bila plačana 100 %.

b) Izdatki

Plan izdatkov je znašal prav toliko kot plan dohodkov. Izvršitev izdatkov pa znaša 227,929.839 din ali 97,6 %. Po delih je bila

izvršitev naslednja: prosveta 99,6 %, socialno varstvo 99,8 %, zdravstvena zaščita 95,9 odstotka, državna uprava 99 %, komunalna dejavnost 70 %, negospodarske investicije 93,7 %, dotacije 100 %, obveznosti 100 %, proračunske obveznosti in rezerva 99,7 %.

Od skupne vsote izdatkov odpade na plače 91.828.782 din in na materialne izdatke 136.101.057 dinarjev.

Presežek dohodkov nad izdatki znaša torej 1 milijon 208.993 dinarjev.

Uspehi in rezultati izpolnjevanja DP za leto 1960 so kljub mnogim napakam. pomanjkljivostim, slabostim, pa naj bodo objektiv-

na ali subjektivnega značaja, izdatni, pomembni. Sunkovit porast ND pa je imeti za izreden pojav, ki se v danih gospodarskih pogojih praviloma ne more več pojaviti, dokler ne bodo nastopile bistvene spremembe v razvoju našega gospodarstva.

Visok start za prihodnje petletno obdobje, v katerem predvidevamo v glavnem le rekonstrukcije obstoječega stanja, poleg predvidene razširitve »ETE« in 100 % povečanja proizvodnje v Simplexu ter osamosvojitve mehanične delavnice na enakem nivoju proizvodnje, predstavlja trdo postavko in bo zahteval precej resne in velike napore za nadaljnji gospodarski razvoj in dohitevanje razvitejših predelov v državi.

Stanko Lužnik:

Občinska konferenca SZDL ob novih perspektivah gospodarskega in družbenega razvoja idrijske komune

(Nadaljevanje iz prve številke)

Konferenca je nadalje obravnavala problem investicije v kadre, ki ne poteka vzporedno z razvojem kapacitet v našem gospodarstvu. Poudarjeno je bilo, da dvig produktivnosti dela ne sme iti na račun fizičnega izčrpanja delavcev, ampak naj se izboljša tehnološki proces proizvodnje. Uspehe v tej smeri pa lahko pričakujemo le takrat, kadar imamo na delovnih mestih strokovno sposobne ljudi. Iz pregleda, ki je bil podan na konferenci, je razvidno, da so delovna mesta zasedena večji del z neustrezno ali nezadostno kvalifikacijo. Tako je na primer od 52 delovnih mest, za katere se zahteva visoka šolska izobrazba, ustrezno zasedenih le 34. Od 66 delovnih mest, za katere se zahteva višja šolska izobrazba, je zasedenih z ustrezno kvalifikacijo le 19. Od 340 delovnih mest, kjer se zahteva srednješolska izobrazba, je zaposlenih z ustrezno kvalifikacijo le 183 oseb ipd. Gospodarske organizacije in občinski ljudski odbor štipendirajo lepo število kadra, pa vendar ne dovolj, da bi kril potrebe, tudi če upoštevamo nadaljnji razvoj gospodarstva.

O problemih šolstva je bilo zaslediti v referatu naslednje: »Problemi šolstva v zadnjem času preraščajo običajni okvir; prav zato je nujno potrebno, da se čim širši krog ljudi in organov zavzame za reševanje tega tako važnega vprašanja. Posebno sedaj, ko je prišlo celotno šolsko omrežje v pristojnost občine, je nujno, da posvečajo skrb Občinski ljudski odbor s svojim svetom, kolektivi gospodarskih organizacij in občinski odbor SZDL s krajevnimi organizacijami, ki bodo

pomagali šolskim odborom, da bodo v celoti opravili svojo funkcijo v družbenih organih, ki naj posredujejo šolam težnje in želje proizvajalcev in staršev. Poleg tega naj usmerjajo pouk po načelih novega zakona o šolstvu. Prve uspehe v tej smeri že imamo, saj se je vsebina in metoda v naših šolah deloma že spremenila, čeprav je tu še mnogo težav in pomanjkljivosti predvsem zaradi pomanjkanja ustreznega kadra in tudi zaradi pomanjkljive opreme šol. Posebno pereče je vprašanje opreme in učil za tehnični pouk in svobodne aktivnosti, saj imamo trenutno le eno delavnico za tehnični pouk.

Če hočemo naše šolstvo razvijati po reformiranih načelih, moramo v tem pogledu napraviti odločen korak naprej.

Tudi izvenšolsko delo si utira pot, ki pa ne bi smela iti v to smer, da otroke vzgajamo v neko ozko obrtno in celo ročno obrtno dejavnost, ampak v smer strojne obdelave, ki daje osnove za spoznavanje industrijske proizvodnje. Tudi sam pouk moramo bolj približati našemu družbenemu in ekonomskemu procesu predvsem pri spoznavanju prirode in družbe, prilagoditi ga konkretnemu in aktualnemu dogajanju v komuni. Tak način pouka pa zahteva od učnega kadra, da doživlja to stvarnost, opusti predsodke in togosti preteklosti, zahteva tudi, da se prosvetni kader nenehno družbeno in politično vzgaja in to posreduje otrokom na način, ki je najbolj sprejemljiv. Žal imamo še mnogo idejnih odklonov, kar je posledica preteklosti. Da bi šolsko reformo lahko uspešno izvedli, nam je potrebno zadostno število dobrih prosvetnih delavcev. Le-teh pa nam zelo primanjkuje,

saj je v občini samo na nižje organiziranih šolah premalo enajst učiteljev, na osemletkah pa 8 predmetnih učiteljev. Tudi v materialnem oziru bo treba še vlagati v naše šole, mislim predvsem v višje organizirane, tako da odstranimo vsaj osnovne ovire, ki so gotovo tudi vzrok, da tega kadra primanjkuje in da ni vedno najboljši. Šolski odbori pa bodo morali voditi neprestano skrb za napredek šolstva. Zato bo v bodoče moral biti njihov sestav takšen, da bodo vsestransko kos odgovornim nalogam. V sedanjih šolskih odborih, ki jih je z upravnimi odbori strokovnih šol 41, sodeluje 375 članov, od katerih je 37 % žena in 29 % članov ZK. V šolskih odborih pri nižje organiziranih šolah je večina kmetov, medtem ko so pri ostalih šolah člani v večini uslužbenci in je le 10 % delavcev. Zlasti v idrijskih šolah je stanje nenormalno in ga bo treba v bodoče krepko popraviti. Vsebina dela je glede na gornji sestav v glavnem zadovoljiva. Dnevni redi šolskih odborov so sicer dobri, posebno zadnje čase se poglobljajo tudi v učne uspehe, šolske programe, obravnavajo izvenšolsko delo v pionirski organizaciji. Bolje delajo v osemletkah, slabše v nižje organiziranih šolah. Osnovna napaka šolskih odborov je pa v tem, da ne dajejo pobud za reševanje šolskih problemov, temveč prihajajo te pobude od upraviteljev. Šolski odbori imajo še te slabosti, da je povezava med njimi in starši šibka, sklepi odborov so sporazumni z upravitelji šol, člani odborov sprejetih sklepov večkrat ne uresničijo, posebno tedaj, kadar je treba kaj žrtvovati. Določen uspeh so dosegli v povezavi s svetom pri ObLO, s katerim že sodelujejo v reševanju materialnih, učno-vzgojnih in kadrovskih problemov. Vendar bo morala biti osnovna dolžnost šolskih odborov, da se bodo zadostno borili za napredek v šolstvu, ker je zavestnega dela in požrtvovalnosti ter čuta, da je družbeno upravljanje tudi v šolstvu pogoj za napredek, vse premalo. Tudi krajevne organizacije SZDL s svojimi sekcijami bodo morale prispevati tu svoj delež. Iz navedenega naj bi naredili naslednje zaključke:

1. Nujno je, da se v komuni bolj odločno lotimo vprašanja kadrov tako učiteljskih kot ostalih strokovnjakov. Poleg tega moramo usmerjati in spremljati predvsem mladino, da se odloči za bodoče poklice.

2. Razvijati je treba vse oblike družbenega upravljanja v šolstvu. Šolski odbori in sveti za šolstvo v občinah naj bolj posegajo v oblike in vsebino učnega ter vzgojnega dela.

3. V naših šolah je še vedno precej ozkosti, pri prosvetnih delavcih je mnenje, da je njihova dolžnost le strokovno poučevanje in

da se jih verko vprašanje ne tiče. Sprijazniti se bodo morali z dolžnostjo, da poučujejo mladino v duhu programa ZKJ.

4. Strokovnjaki iz gospodarskih organizacij bi se morali čutiti bolj odgovorne za vzgojo mladine.

Poseben poudarek pa je dala konferenca družbenemu upravljanju v komuni. V referatu je bilo povedano naslednje:

»V desetih letih so se delavski sveti dokaj uveljavili. Formalno kaže, da je v celoti stvar v redu. Tudi iz ankete je razvidno, da sindikalne podružnice ne vidijo problemov v delavskem upravljanju. Moramo reči, da je v nekaterih večjih podjetjih na videz res tako, vendar pa — če stvar globlje pogledamo — ugotovimo vrzel, ki nam daje slutiti, da je še marsikje delo delavskih svetov v tem, da formalno sprejemajo sklepe. Tu se kažejo primeri, ko ima vodilni aparat v podjetju delavski svet samo kot pripomoček, s katerim izraža in uveljavlja svoje nazore glede razvoja in delovanja podjetja. Ni malo primerov, ko posamezne vodilne osebe vse uredijo mimo organov delavskega upravljanja. Na primer: zmenijo se o sredstvih in podobnem, potem pa pridejo pred svet z izdelanimi zaključki. Kako površno rešujejo važne in odgovorne naloge vodilni uslužbenci, nam kažejo letošnji predlogi bodočega perspektivnega plana, ki ga je le malo delavskih svetov obravnavalo. Te plane je ljudski odbor podjetjem zavrnil. Še manj pa moremo govoriti, da upravljajo podjetja proizvajalci. Uspešno delo v delavskih svetih še ne pomeni, da podjetja upravljajo celotni kolektivi. V glavnem sestoji delo delavskih svetov s kolektivom le v dajanju informacij o gospodarjenju, pa še to v nepopolni in nerazumljivi obliki. Naš razvoj zahteva, da se izvršijo spremembe v odnosih znotraj podjetja, in sicer tako, da se delavec ne bo čutil z upravo podjetja v mezdnem odnosu. Čutiti se mora kot enakopraven upravljavec z družbenimi sredstvi. Mezdni odnosi se ne morejo ukiniti formalno, ampak tako, da se ustvarjena sredstva dele po delu in da vloga razdeljevalca opravljajo delavci sami, ne pa neki upravni organ namesto njih. Res je, da so ostanki mezdne miselnosti tudi posledica nezrelosti samih proizvajalcev, in sicer tudi iz objektivnih vzrokov, saj imamo razen delavcev pri RŽS v večini drugih podjetij zelo mlade delavce, ki so pred nedavnim prišli iz vasi v tovarne. Res je pa tudi, da se premalo pozna vpliv subjektivnih sil. V mislih imamo vse tiste aktivne člane Socialistične zveze, ki delajo v delavskem samoupravljanju, sindikatu, mladinskih aktivih, predvsem pa člane ZK, ki bi morali nenehno utrjevati

samozavest delavca-upravljalca. Neredki so primeri, da se delavci zatekajo k raznim družbenim organom v komuni ter tožijo o nepravilnostih v podjetjih, o nepravilnem nagrajevanju, napačnih odnosih in podobno. Odpovedujejo delovno razmerje, češ da direktor nima pravega odnosa do njih in do organov upravljanja ter da se pri tem ne da ničesar napraviti, ker le nekateri odločajo o gospodarjenju v podjetju in podobno. Taki in podobni primeri kažejo, da moramo v delavskem samoupravljanju še mnogo narediti.

Danes precej govorimo o sodelovanju proizvajalcev v komunalni skupnosti. Še vedno in povsod postavljamo zahteve, da moramo vključiti čim več delavcev, žena in mladine v organe komune. Te zahteve kažejo, da delavec ni postal dovolj aktiven, dovolj zainteresiran za življenje izven podjetja, ne zaveda se, da se prav tako tudi v občini formira njegov osebni dohodek. V občini — kot osnovni teritorialni enoti — je delavec proizvajalec in potrošnik, torej je komuna družbeni regulator proizvodnje in delitev. Zato ni dovolj, da ocenjujemo sodelovanje med podjetjem in komuno glede na dobro zvezo med organi občine in delavskim svetom ali morda samo med direktorjem podjetja in predsednikom občine. Sodelovanje proizvajalcev v komuni mora sloneti na aktivnem delovanju v organih komune in Socialistični zvezi. Socialistična zveza se bo morala v prihodnem obdobju afirmirati kot faktor, ki omogoča, da se interesi proizvajalcev in vseh delovnih ljudi uveljavijo v komuni, da se bodo delovni ljudje sami uveljavili v vseh družbenih in ne le gospodarskih vprašanjih komune.

Zbori volivcev v gospodarskih organizacijah imajo pomemben vpliv na delo občinskega ljudskega odbora. Ne moremo sicer trditi, da jih ni, vendar vse delo sestoji le iz obveščanja o stanju v občini. Včasih je še to le površno, ker zaradi objektivnih razlogov (med glavnim odmorom, med izmenami) ni za sestanek dovolj časa, da bi delavci aktivno sodelovali v razpravi. Zato tudi zbor proizvajalcev ni na svojih zasedanjih tako aktiven, kot bi to bilo želeli. Aktivno sodeluje v diskusijah zelo malo proizvajalcev, in to prav tistih odbornikov, ki so izvoljeni iz gospodarskih organizacij. To kaže, da niso aktivni v svojih volivnih enotah.

Tudi v našem komunalnem sistemu imajo zbori volivcev poseben pomen, saj predstavljajo eno najpomembnejših oblik vpliva volivcev na delo ljudskega odbora. Prav v tem je osnovni namen tega telesa, saj predstavlja stalno delo z zbori volivcev eno izmed osnovnih oblik stika med ljudskim odborom in volivci. Socialistična zveza in ZK sta si priza-

devali, da bi zbori volivcev dobili mesto, ki jim pripada v družbenem upravljanju komune. Vendar pa tega osnovnega namena še niso dosegli. Občinski ljudski odbor je skliceval zbere volivcev, vendar le takrat, kadar so obravnavali že izdelani predlog družbenega plana, občinski proračun ali analize planov in podobno. Ni se pa sklicevalo zborov volivcev za vprašanja, ki vsebujejo splošno zanimanje.

Dosedanje delo zborov volivcev kaže mnogo slabosti. Ljudski odbor ni čutil potrebe, da bi pred volivci tolmačil svoje sklepe. Zbori so bili sklicani le takrat, kadar so bile formalne potrebe. Nič manj značilna slabost ni, da so dnevni redi slabo sestavljeni. Prav veliko primerov je, ko ljudski odborniki pridejo na zbere volivcev nepripravljeni, berejo obsežno in nepregledno gradivo, pa še to slabo (običajno družbeni plani in proračuni). Skratka, ljudski odbor se bo moral bolj zanimati za zbere volivcev. Na vprašanja in predloge volivcev bi moral ljudski odbor odgovarjati. Žal se je ta praksa lani zelo slabo obnesla. Na vprašanja volivcev, ki so bila postavljena v začetku leta, so bili poslani odgovori šele ob koncu meseca oktobra in še ti so bili pomanjkljivo in neprimerno sestavljeni. Premajhno upoštevanje zborov volivcev in slab odnos do njih kaže tudi to, da pred volivce prihaja ljudski odbor s stvarmi, ki so že sklenjene, ki so malo pomembne, medtem ko so bila pomembna vprašanja odložena brez razprave z volivci.

Tudi od odbornikov je odvisno, kakšni so zbori volivcev. Dogaja se celo to, da nekateri sploh ne prihajajo na zbere. Slaba stran je tudi v tem, da odgovarjajo na vprašanja volivcev z nepopolnimi odgovori, ker ne sodelujejo aktivno pri delu LO in tako problemov ne poznajo. Odbornik bi moral imeti stalen stik z ljudmi, da bi vedel, kakšno je stanje v njegovi volivni enoti. Za predloge volivcev bi se moral neposredno zanimati na pristojnem svetu ljudskega odbora. Le takrat bi lahko rekli, da je odbornik opravil svojo dolžnost.

Zbori volivcev po vaseh so bili veliko bolj živahni kot v mestu, ker je tam v pripravi sodelovala Socialistična zveza. Velikokrat so jih družili s sestanki SZDL in so zato dobili pestro vsebino.

Krajevne konference SZDL so pokazale, da obveščanje državljanov preko zborov volivcev ne zadostuje, ker so običajno le štirikrat na leto in na njih ni mogoče obravnavati vseh vprašanj, o katerih bi morali biti državljanji na vasi informirani. Tako so bili ljudje zelo slabo obveščeni o uvedbi prispevkov za vodni sklad, o stanovanjskem prispevku in podobno.

Važna oblika družbenega upravljanja v komuni so krajevni odbori. Prav v procesu prenašanja zadev in poslov na komuno nastopajo krajevni odbori v našem komunalnem sistemu kot nujna demokratična ustanova, kot protiutež birokratski centralizaciji v občinskem središču in kot pogoj za sodelovanje državljanov pri opravljanju zadev občinske samouprave, posebno pa zadev, ki so neposredno v interesu krajevnega prebivalstva. V preteklem obdobju so se nekateri naši krajevni odbori zelo izkazali pri organiziranju in mobilizaciji državljanov ter lokalnih sredstev za urejanje vasi in naselij ter pri drugih komunalnih objektih. Nekateri odbori pa teh nalog niso reševali. Krajevni odbori začenjajo skrbeti tudi za šolstvo, zdravstvo, socialno skrbstvo in podobno.

Delovno področje krajevnih odborov daje tudi organizacijam SZDL na vasi velike možnosti za pomembno in nenehno politično dejavnost. Tu lahko najdejo vsebino svojega dela ter razvijajo razne delovne oblike in metode. Politična vloga krajevnih organizacij SZDL je pomembna na več področjih: pri ugotavljanju osnovnih problemov na vasi, pri zavzemanju za njihovo rešitev, v politični pripravi zborov volivcev, ki odločajo o programih krajevnih odborov in o uvedbi krajevnega samopriskpevka, pri sprejemanju drugih obveznosti državljanov. Poleg tega pa naj organizacije SZDL na vasi spremljajo in razlagajo tudi razne ukrepe naših organov, zveznih, republiških in občinskih, ter tako politično zagotavljajo uveljavljanje le-teh. Tako imajo organizacije SZDL vse pogoje, da stopnjujejo svojo dejavnost in prispevajo h graditvi vasi ter utrditvi krajevnih skupnosti.

Družbeni organi pri raznih ustanovah, kot so v zdravstvu, stanovanjski skupnosti, v socialnem zavarovanju itd., imajo važno mesto v komunalni samoupravi. V preteklem obdobju so dosegli lepe uspehe. Vendar bo treba še nadalje utrjevati njihovo dejavnost. Posebno važno nalogo nam nalagajo novi predpisi o zdravstveni službi in šolstvu, ki dajejo možnost formiranja delavskih samoupravnih organov in uvajajo nagrajevanje po delu. Ravno tako čaka odgovorna naloga pri uveljavljanju novih zakonov družbene organe pri KB in Zavodu za socialno zavarovanje. Da bodo določbe v zakonih prišle do veljave, bodo moralni odbori sindikalnih organizacij v omenjenih ustanovah krepko delati s svojimi kolektivi.

Konferenca je v razpravi potrdila izvajanje predsednika SZDL. Referat so delegati obširno prediskutirali in sprejeli naslednje zaključke:

PODROČJE IDEJNOPOLITIČNE IN STROKOVNE VZGOJE

Nujno je potrebno, da delavska univerza v svojem programu bolj skrbi za tolmačenje principov naše zunanje in notranje politike, ki so formulirani v materialu V. kongresa SZDLJ, in stališč našega vodstva v posameznih vprašanih in tako postane šola državljanov v pravem pomenu.

Aktivno je treba spremljati družbeno in politično življenje v komuni odnosno na območju posameznih organizacij SZDL ter o posameznih vprašanih s tega področja ukrepati pravočasno.

Usposabljanje moramo državljanke za delo v organih delavskega in družbenega upravljanja, in to v seminarjih za člane DS, ZS, šolskih odborov, raznih svetov pri občinskem odboru itd.

Organi družbenega upravljanja morajo o sklepih informirati državljanke, da bodo le-ti mogli razpravljati o njihovem delu.

Nujno je tudi, da pri obravnavanju važnejših vprašanj zahtevamo predhodno mnenje volivcev odnosno članov SZDL.

Aktivno je treba pomagati pri vsestranskem usposabljanju in izobraževanju delavcev, in to v raznih oblikah izobraževanja, kot so: izobraževalni tečaji na delovnem mestu, strokovne šole, večerne dopolnilne šole itd.

Vse premalo smo pomagali družbenim organizacijam, zlasti s področja prosvete in kulture pri reševanju njihovih problemov, muzeju, knjižnicam, klubom, zato je potrebno, da SZDL tem društvom in organizacijam posveti večjo pozornost in da jim pomaga organizacijsko in materialno.

Delo prosvetnih društev mora biti v bodoče usmerjeno predvsem v množičnost.

Glede na izvajanje novega zakona je treba pristopiti k hitrejši reformi našega šolstva ob upoštevanju vseh perspektivnih potreb in možnosti komune.

Zaradi organizacijske in akcijske skladnosti organizacij SZDL je treba ustvariti večjo povezanost med vodstvi organizacij.

PODROČJE DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA

1. Posebno budno je treba spremljati uveljavljanje samoupravnih organov, zlasti še v manjših podjetjih, zadrugah, šolah itd. V teh organih je treba odstraniti škodljive vplive in težnje posameznikov na eni strani, na drugi pa podpreti dobre in koristne pobude. Izkušnje dobrih in aktivnih samoupravnih organov je v čim večji meri posredovati ostalim, šibkejšim.

2. Glede na vse večje uveljavljanje organov delavskega samoupravljanja ter prenašanja pravic o odločanju na delovne kolektive, obenem pa tudi z uvajanjem samostojnejših ekonomskih enot in s tem današnje večje ekonomske samostojnosti posameznih obratov, moramo pristopiti k organizaciji obratnih delavskih svetov. S tem bomo v delavskem kolektivu še bolj utrdili zavest, da ni samo izvrševalec, temveč tudi upravljavec družbenega premoženja.

3. SZDL mora stanovanjski skupnosti, ki je šele v razvoju, posvetiti večjo skrb tako v samem sistemu upravljanja kot v razvijanju dejavnosti, kakor so: družbena prehrana, otroška zavetišča, servisne delavnice itd. Tudi sindikalne organizacije morajo v svojem članstvu širiti miselnost o potrebi dobro

organizirane stanovanjske skupnosti, obenem pa tudi aktivizirati organe delavskega samoupravljanja za materialno podporo v razvijanju služb in obratov stanovanjske skupnosti.

4. Zaradi vse večjega prenosa funkcij na organe družbenega upravljanja v javnih službah mora SZDL vplivati na svoje člane, da v teh organih aktivno sodelujejo, da dolžnosti in zaupanje družbe upravičijo z aktivnim poseganjem in reševanjem skupnih problemov.

Novi organi družbenega upravljanja v javnih službah naj se pri svojem delu poslužujejo pobud in uspehov 10-letne prakse samoupravljanja v gospodarskih organizacijah.

Srečko Logar:

Odkritje spominske plošče padlim dijakom

Osrednja prireditev letošnjega Dneva mladosti v Idriji je bilo odkritje spominske plošče padlim dijakom v avli naše gimnazije. Svečanosti, ki jo je začel predsednik gimnazijskega šolskega odbora Anton Rems, je prisostvovalo mnogo svojcev in prijateljev padlih borcev ter zastopnikov vseh političnih in gospodarskih organizacij. V uvodnem govoru je predsednik šolskega odbora orisal zgodovinski potek dogajanj na tej šoli, ki je bila prva slovenska realka pod črno-žolto monarhijo. Opisal je velika dogajanja v času fašistične okupacije, ko naj bi bila prav ta šola postala središče za poitalijančevanje našega slovenskega življa, pa je od tu odšlo največ mladine v partizane.

Svečano je odkril ploščo največji prijatelj Idrije Ivan Regent, ki je obudil spomine na odločne borbe naših rudarjev za delavske pravice. Idrija je postala najvažnejši proletarski center, kjer so izhajale prve brošure z revolucionarno proletarsko vsebino, ki so se nato širile po vseh delavskih mestih. Ostali del govora je posvetil ideologiji naše poti v socializem, pomenu osvoboditve in dela za naš nadaljnji razvoj v brezrazredno družbo. Nato je položil na ploščo venec Lojze Kumer v imenu najstarejše generacije, ki je šla skozi to šolo. Na svečanosti je nastopilo tudi več recitatorjev in pevski zbor.

Na plošči je vklesanih 44 imen mladih žrtev, ki jih želimo ohraniti v trajnem spominu:

LEPO JE ŽIVETI,
TODA, ZA KAR SEM UMRL, BI HOTEL
ŠE ENKRAT UMRETI.

Kajuh

BRILEJ SREČKO
BRUS SLAVKO
ČARGO LJUBISLAV
DEMŠAR dr. ERNEST
ERŽEN JANKO
FEDERL VENCESLAV
GREGORAČ HENRIK
JEREB SREČKO
JURMAN MARIJA

KANDUČ IVAN
KAUČIČ HUBERT
KENDA ANTON
KNAP CIRIL
KNAP IVAN
KOCJANČIČ LUDVIK
KOG EJ STANKO
KOKALJ FRANC.
KRAŠNA VIKTOR

LAPAJNE VIKTOR
 LAZAR ANTON
 LOGAR LEON
 MAJNIK ŠTEFKA
 MANFREDA ANDREJ
 MIHEVC ANTON
 MIKLAVČIČ JOŽE
 MLAKAR FRANC
 MOČNIK EMIL
 MODRIJAN HENRIK
 MUROVEC TONČEK
 NOVAK OTMAR
 PAJER DRAGOMIRA
 PETRIČ RAFAEL
 PETRIČ VIKTOR
 POŽENEL VINCENC
 PRIMOŽIČ FRANJO
 SEDEJ STANKO
 STAJER ADOLF
 STANIČ RUDOLF
 ŠEMRL MARIJA
 ŠULGAJ IVAN
 TROHA RAFAEL
 VIŠNOVEC IVO
 VONČINA JANKO
 ŽAKELJ FRANC

NA DAN MLADOSTI 1961

Zastopnik mlajše generacije Ivan Vinkler jim je posvetil naslednje besede:

Drage matere in očetje padlih prijateljev, dragi mladi prijatelji!

Prijetno, a hkrati bolečo dolžnost imamo. Bolečo, saj moramo obupati spomine in se na novo dotakniti še nezaceljenih ran za prijatelji, katerim smo posvetili ta dan. Prijetno, ker lahko vam, mladi prijatelji, pove-mo nekaj utrinkov o času in ideji, ki še ni zgodovina in ki ne bo imela samo skromnega prostora v zaprašenem arhivu slovenske preteklosti.

Dobrih 20 let je za nami, pa se zdi, da je bilo včeraj, ne, celo danes, ko smo se prav tako kakor vi zdajle zbrali v jutranjih urah pred to stavbo in čakali, da nas šolski zvonec povabi k pouku. Beseda, na dvorišču še domača, je prav v teh hodnikih zamirala. Namesto idrijske, morda trde in neuglajene, pa

vendar naše slovenske besede smo hlípali tujčevo besedo, o kateri so nam dan za dnem pravili, da nam prinaša tisočletno kulturo — kulturo večnega Rima. Da, kulturo, če nam očetje ne bi bili vedeli pripovedovati o »kulturni« prevzgoji skvadrstov in črnih srajc, kulturo, če ne bi bili videli vojaškega skladišča v hramu čiste slovenske besede in pesmi, če ne bi bili slišali o »junaštvih« s papeževim blagoslovom posvečenih črnih srajc in če ne bi bili tudi nas hoteli prav s to kulturo pripraviti za bodoče pokole. Pa vendar tolikokrat ukazana »parla italiano« ni našla nikjer in nikdar tal, da bi vzknila. Če ne drugje, pa se je naša beseda še močneje in uporneje glasila za šolsko pečjo med odmorom in ko je odzvonil zvonec.

Pa je prišel dan, ko smo z rimskim korakom šli okoli Idrije: črne srajce so slavile novo nasilje! Vkorakale so v deželo, ki nam je pomenila vse, okrog katere smo osredotočili vso našo bodočnost, vse naše upe. V šoli pa so nam sporočili, da moramo k zemljepisnemu znanju Italije dodati še eno provinco — ljubljansko in da Jugoslavije ni več! Beseda potem tudi na dvorišču ni bila več tako glasna. Pregarjali so jo povsod, saj so mislili, da je prišel čas, ko naj bi za vselej pozabili, da živi v tej dolini slovenski rod. Iz katere šolske klopi je prvič prišla beseda partizan, se več ne spominjam. Morda je bil Ivan, Toni ali kdo drug? Prišla je iz domače kuhinje, kjer so jo naši starši po tiho in spoštljivo izgovarjali, mi pa smo jo po svoje doumevali in krojili tako, kot smo želeli, da bi v resnici bilo! Nekdo je vedel povedati, da jih je po hribih že vse polno. Številke so nam najraje uhajale na sto. Tako smo si želeli!

Odpor je iz dneva v dan rasel. V teh usodnih dneh slovenskega naroda si je tudi Idrijsčan poiskal pot tja, kamor so se stekala pota vsega poštenega. Sprva, ko odjek strelcov še ni bil tako jasen, je s šolsko kredo po zidovih hiš v senci ulične svetilke pisal in risal znake Fronte. Prvi ali drugi je v šolski torbici prinesel sporočilo, čigar pomena največkrat ni poznal. Včasih je zvesto stegoval že otrpli roki, da je mati z njim odmotavala predeno, iz katerega bo spletla nogavice. Potem je nekega dne te nogavice odnesel k znanцу in ni še prav razumel, zakaj in komu bi znanec pošiljal nogavice.

Strelci so postajali iz dneva v dan jasnejši, bližje in jasnejše je postajalo naše spoznanje. Ko smo se nekega dne ustavili pred plakatom, ki je pozival z vablivo nagrado k izdajstvu, smo trepetali, da se to ne bi zgodilo in si želeli, da bi bili ob njem in da bi tudi za nas razpisali nagrado. Vsak dan smo se ustavljali ob plakatu in vsak dan nam je

več pomenil. Bil je plakat s fotografijo narodnega heroja Janka Premrla-Vojka.

Tako so nam tekli dnevi v šolskih klopeh!

V januarski in februarskih mrzlih nočeh leta 1943 so se utrgali prvi plazovi in odnesli s seboj življenje šolskih klopi. Skupini rudarjev se je priključila tudi prva skupina dijakov in njim so sledile še druge. Vojna vihra nas je raztepla na vse strani naše države. Preveč je bilo stézic v snežni gazi preko Nanosa, Snežnika in kočevskih gozdov, da bi lahko vsem sledili, pa čeprav so hodili vsi eno pot.

Z goriških vinogradov, idrijskih grap, izpod Krima in dolenjskih gričev smo jih po vojni prenesli sem, da bi jim izkazali zadnji pozdrav v tej domači zemlji.

Njihove žrtve so rodile bogat sad. Zmagovito je bilo dokončano več stoletij dolgo obdobje borbe za obstanek malega slovenskega naroda. Prav posebno njim, ki so padli, smo dolžni danes stalno osvetljevati veličino in pomen boja, zmag in idealov. Vkleknjeni med vsakdanje tegobe, naloge in radosti ne najdemo vedno časa, da bi iskali zgodovinske primerjave. Danes pa se mi zdi prav, da predvsem vas — dragi prijatelji — spomnim na veličino narodnoosvobodilnega boja.

Podatki in dejstva iz zgodovine so pač mnogo preskromni, prehladni, preveč mrtvi, da bi lahko mi, ki živimo v popolnoma drugačnih razmerah, doumeli vso tragiko večstoletnega boja slovenskega naroda za svoj obstanek.

Potisnjeni med mlinske kamne velikih sedov in drugih evropskih velesil je naš mali narod preživljal zgodovinske preizkušnje in pretrpel hude poraze. Vendar tega ne moremo pripisati samo maloštevilnosti Slovencev, kolikor že naravnost »tradicionalni nesreči«, da so bili na njegovem krmilu politični voditelji brez daljnosežnih perspektiv, zaverovani v boj za drobtinice, v boj za male politične in gospodarske kompromise. Šele ko je nastala nova razredna sila — delavski razred in nova politična sila — KP, so dozorevali glavni pogoji za končno zmago stoletnega narodnoosvobodilnega boja. Do tega časa smo bili vedno na periferiji evropskih dogodkov kot majhni in zaostali. Mimo nas je šlo leto 1848 in tudi drugi napredni evropski tokovi so našli pota na slovenska tla samo preko redkih posameznikov ali ožjih skupin.

Res pa je, da je kljub tem težkim razmeram na Slovenskem zrastle vrsta naprednih in velikih mož: France Prešeren, Fran Levstik in drugi.

Samo ob takšni zgodovinski primerjavi lahko ocenimo ves pomen in globino zgodovinskega preobrata, ki ga je naš narod sku-

paj z jugoslovanskimi narodi napravil s tem, ko se je med prvimi narodi v Evropi uprl najbolj reakcionarni sili — fašizmu. S tem smo postali napreden in velik narod. V dneh, ko so druga za drugo klonile velike evropske države in je postajal Hitler absolutni gospodar Evrope, prav takrat, štirinajst dni po kapitulaciji stare jugoslovanske armade, smo na Slovenskem ustanovili prvič v naši zgodovini resnično vseljidsko politično organizacijo Slovencev — OF.

S tem dnem smo odprli novo poglavje v naši zgodovini. To ni bilo samo zaključno obdobje boja za tiste narodnostne pravice, ki so si jih drugi evropski narodi priborili pred stoletji, temveč se je v tem času program tega boja bistveno razširil in prepletel z najmodernejšimi idejami našega časa — s cilji ljudske revolucije.

V mejah nove države — socialistične Jugoslavije — smo našli dom tudi mi, ki naj bi za vse večne čase živeli na tuji zemlji. To gibanje, katerega sestavni del je bila tudi naša partizanska Idrija, vaši sinovi in hčere, drage matere, nenehno raste in se razvija. Ko smo v glavnem uresničili cilje narodne in socialne osvoboditve človeka, se nam prav v letošnjem letu odpira novo obdobje — obdobje boja za osvoboditev dela — osvoboditev človeka.

Tudi s tem v nič manjši meri kot z našim podvigom v okupirani Evropi bijemo boj, ki ni pomemben samo za nas in za našo prihodnost, temveč sega njegov pomen daleč preko naših meja. Upamo si trditi, da smo z našimi delavskimi sveti, novimi načeli delitve dohodka prišli najdalj v krčenju poti sodobnega človeka k pravičnejši družbeni ureditvi.

Prav zato spomin na padle ne živi samo v vaših srcih, drage matere! Njihova življenja so vgrajena v temelje velikega, večno mladega ustvarjalnega in revolucionarnega gibanja.

Spominska plošča, ki jo v počastitev njihovih žrtev danes tu odkrivamo, naj ne bo samo hladen kamnit spomin nanje. Z njo nemo vabijo na svojo pot, na pot nesebičnega, še nedokončanega boja za velike in plemenite cilje človeštva nove mlade generacije. Prav zato to ploščo tudi izročamo v varstvo vam, dragi mladi prijatelji, ki vam dorašča mladost v istih šolskih klopeh, kjer se je njihova, žal, prehitro iztekla.

Dragi prijatelji! Na kraju bi vam želel povedati še to, da mlada generacija ne sme biti pasivni dedič velikega izročila. To izročilo naj vsaka nova generacija dopolni, vanj nanj vnaša ves plemeniti nemir in kritični duh ter tvorno silo svoje mladosti.

Otvoritev sodobne mlekarne v Godoviču

Dne 1. maja je v Godoviču pričela z obratovanjem nova, sodobno urejena mlekarne. Svečani otvoritvi so prisostvovali predsednik ObLO Idrija tovariš Lado Božič ter gosti iz Gorice in Ljubljane, med njimi načelnik oddelka za gospodarstvo OLO Gorica dr. R. Rutar, okrajni veterinarski inšpektor dr. A. Koglot, predstavnika Zbornice za kmetijstvo in gozdarstvo ter Združenja za mlekarstvo inž. Hafner in tovariš Ivančević, tehnični vodja Ljubljanskih mlekar in strokovni sodelavec pri gradnji mlekarne v Godoviču

Nova mlekarne v Godoviču
(Foto: Mestni muzej)

inž. Zvone Zakotnik, predstavniki raznih mlekar in živinorejci-zadružniki iz bližnje okolice. Mlekarne je svečano odprl predsednik tovariš Lado Božič. Predsednik ObLO in upravnik Kmetijske zadruge Franc Štucin sta v govoru posebej orisala mesto in pomen mlekarne za kmetijstvo in za Idrijo.

Mlekarne so začeli urejevati v letu 1960. Sodobno je opremljena in ima prostor za sprejem mleka, poseben oddelek za pasterizacijo in ostekleničenje, maslarno, skladišča s hladilnimi napravami in laboratorij. Obrat

ima tudi pripravljene prostore za ureditev sirarne. Skupna investicijska vsota, v kateri je vključeno tudi prevozno sredstvo, znaša 40 milijonov dinarjev. V investiciji so sodelovali: Kmetijska zadruga z 10 milijoni din lastne udeležbe, ObLO je daroval Kmetijski zadrugi pasterizer v vrednosti 6 milijonov dinarjev in kreditiral Kmetijski zadrugi 12 milijonov dinarjev. Zvezni kredit za mlekarne pa je znašal 12 milijonov dinarjev.

Mlekarne je velikega pomena za živinorejo, saj bo lahko vsakodnevno odkupila vse viške mleka in smetane celotnega terena Kmetijske zadruge Idrija in delno Kmetijske zadruge Logatec. Dnevna kapaciteta je 5 do 7000 litrov mleka. Obrat je kombiniranega tipa, to je delno konsumnega in delno predelovalnega. Iz vseh viškov mleka bo lahko mlekarne proizvajala prvovrstno čajno maslo, jogurt, ostekleničeno pasterizirano mleko, smetano, sir in druge mlečne izdelke. Dobro urejena skladišča in hladilniki za mleko, maslo in sir zagotavljajo, da ne bo prihajalo do kvarjenja živil, kar se je do danes večkrat dogajalo posebno v poletnem času. Obstaja tudi možnost zmrzovanja mlečnih izdelkov do temperature 20 stopinj, če bi bilo potrebno daljše skladiščenje.

Vedno večji razvoj kmetijstva in porast proizvodnje sta nujno zahtevala sodoben obrat, ki bo vse viške mleka predelal v prvovrstne mlečne izdelke, katerih plasman tudi v bodoče ne bo predstavljal nobenega problema. Proizvodnja mleka in predelava sta bili do danes popolnoma neorganizirani. Proizvodnja mlečnih izdelkov je bila pred kratkim še popolnoma v privatnih rokah in je životarila iz dneva v dan brez posebnih perspektiv. Privatni proizvajalci so stremeli samo za tem, da čim več pridobijo iz starih mlekar, ne glede na to, kaj se bo zgodilo jutri, ko bodo ti obrati dotrajali. Stari in dotrajani mlekarški obrati so zaradi novih zakonskih predpisov, zakonskih določb o kvaliteti živil, pogojev za njih proizvodnjo in zahtev potrošnikov postali že ovira vsakemu napredku v mlekarški proizvodnji in tudi za razvoj živinoreje. Šele z izgradnjo sodobnega predelovalnega obrata lahko govorimo o perspektivah kmetijstva in mlekarstva.

Poseben problem je do danes predstavljala preskrba Idrije z mlekom in mlečnimi izdelki. Potrošnja mleka v mestu je vedno večja. Živinoreja v sami Idriji in najbližji okolici zaradi porasta industrije pada. Vedno večja zaposlenost ljudi v Idriji počasi od-

pravlja živinorejo iz samega mesta, ki se je včasih še samo preskrbovalo z mlekom. Rezultat vsega tega, posebno pa neorganizirane preskrbe, se odraža v pomanjkanju mleka, kar bi se v petih letih še podvojilo. Ne glede

Po otvoritvi nove mlekarne
(Foto: Mestni muzej)

na to, da je bila preskrba skrajno primitivna, nehigienska, sta že stalno pomanjkanje mleka in neorganizirana preskrba zahtevali ureditev sodobnega obrata.

Lahko rečemo, da je bilo mesto Idrija glede preskrbe mleka eno izmed najbolj zaostalih mest in da je dobivalo samo 25 odstotkov potrošnikov zdravo in dobro mleko, 75 odstotkov potrošnikov pa je bilo slabo preskrbovanih v količinskem in higienskem pogledu. Z novim mlekarskim obratom v Godoviču bo kmetijska zadruga organizirala kmetijsko proizvodnjo na vasi, tako da bo predvsem zagotovila potrebe potrošnikov v Idriji, ostale viške pa predelala v razne mlečne izdelke. Že danes je na terenu Kmetijske zadruge Idrija okoli 4000 litrov viška mleka, tako da bo lahko mlekarne zadovoljila vsem potrebam potrošnikov v Idriji.

Nova mlekarne v Godoviču je velikega pomena tudi za samo kmetijsko zadrugo. Leta z ustanovitvijo svojega obrata ne nastopa več na trgu samo kot trgovec in posrednik, temveč kot proizvajalec mlečnih izdelkov. Vendar je mlekarne samo prva etapa programa Kmetijske zadruge Idrija, ker bo že v juniju uredila v Idriji novo prodajalno mle-

ka in mlečnih izdelkov z zajtrkovalnico; v kratkem pa bo v bližini same mlekarne (Šebalk) uredila sodoben živinorejski obrat s 100 kravami molznicami in s tem bo kmetijska zadruga v celoti organizirala preskrbo mesta z lastno proizvodnjo. Posestvo bo imelo urejeno izmolzišče z molznimi stroji, tako da bodo že v naslednjih letih zagotovljeni maksimalni higienski pogoji za kvalitetno preskrbo mesta, ki se mora s tem približati srednjeevropskemu povprečju.

Inženir Hafner je v svojem govoru poudaril, da je srečno naključje, ker je kmetijska zadruga uredila sodobno mlekarne ravno v času, ko se pričakuje sprejem strogih zakonskih predpisov o higieni proizvodnje in predelave mleka. Novi zakonski predpisi bodo jasno določili, da mleko ni samo trgovski artikel, ki ga zadruga ali potrošnik mora odkupiti, temveč predvsem živilo, ki se mora proizvajati pod določenimi sanitarnimi pogoji od hleva do potrošnika. Pričakuje se, da bodo vse naprednejše občine, ki so ustvarile za to pogoje, izdale odloke o prepovedi prodaje nepasteriziranega mleka.

Naposled lahko omenimo, da je bilo mnenje vseh strokovnjakov, ki so prisostvovali otvoritvi, da ni kmetijska zadruga uredila samo lepega živilskega obrata, na katerega je lahko ponosen celotni kolektiv, temveč da je s tem obratom dala tudi velik prispevek, ki se bo pozitivno odražal v kmetijstvu in združništvu ter v samem mestu Idrija, ker bo pravilno organizirana in kvalitetna preskrba mesta z mlekom in mlečnimi izdelki še en prispevek k splošnemu dvigu standarda delovnih ljudi.

Z začetkom obratovanja sodobne mlekarne se bodo pojavile pred kmetijsko zadrugo še razne druge naloge in problemi, ki jih bodo morali reševati — predvsem problem izboljšanja kvalitete mleka. Ozko povedano: to bo pravilna stimulacija združnega in kmetijskega proizvajalca za proizvodnjo kvalitetnega mleka. Za uspešno in rentabilno poslovanje mlekarne bo odločujoče tudi povečanje proizvodnje mleka, ki bo z vedno večjim odkupom znižalo proizvodne stroške kmetijskih proizvajalcev in istočasno stroške mlekarne.

O B Č I N S K I L J U D S K I O D B O R

Na podlagi 1., 2. in 3. člena Temeljnega zakona o občinskih dokladi in o posebnem krajevnem prispevku (Uradni list FLRJ št. 19/55, 19/57, 55/57 in 52/58) in 2. točke 26. člena Statuta občine Idrija je občinski ljudski odbor Idrija na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 26. maja 1961 sprejel

O D L O K

O UVEDBI OBČINSKE DOKLADE NA DOHODKE IZ KMETIJSTVA ZA LETO 1961

1. člen

Na podlagi 1. točke 7. poglavja III. dela družbenega plana občine Idrija za leto 1961 se uvede občinska doklada na katastrski dohodek kmetijskih gospodarstev v višini od 6 do 31 % čistega katastrskega dohodka za leto 1961.

2. člen

Stopnje občinske doklade od kmetijstva so progresivne in razdeljene v 3 kategorije.

3. člen

Davčna osnova občinske doklade od kmetijstva je čisti katastrski dohodek kmetijskih gospodarstev za leto 1960 in se obračunava po naslednjih stopnjah:

1. Za davčne zavezance iz katastrskih občin Cerkno, Črni vrh, Dole, Idrija-mesto, Jelični vrh, Labinje, Ledine, Lome, Planina, Spodnja Idrija, Spodnji Novaki in Vrsnik I.

Če znaša letni čisti katastrski dohodek iz kmetijstva	nad din	do din	se obračuna in plača obč. dokla- da po stopnji
		30.000	9 %
	30.000	50.000	10 %
	50.000	80.000	11 %
	80.000	120.000	12 %
	120.000	160.000	14 %
	160.000	200.000	16 %
	200.000	250.000	19 %
	250.000	300.000	21 %
	300.000	400.000	23 %
	400.000	500.000	25 %
	500.000	600.000	28 %
	600.000 dalje		31 %

2. Za davčne zavezance iz katastrskih občin Godovič, Gorje, Idrijski log, Orehek, Otalež (del), Police, Reka-Ravne, Spodnja Kanomlja, Sred. Kanomlja, Šebrelje in Zakriž:

Če znaša letni čisti katastrski dohodek iz kmetijstva	nad din	do din	se obračuna in plača obč. dokla- da po stopnji
		30.000	8 %
	30.000	50.000	9 %
	50.000	80.000	10 %
	80.000	120.000	11 %
	120.000	160.000	13 %
	160.000	200.000	15 %
	200.000	250.000	18 %

250.000	300.000	20 %
300.000	400.000	22 %
400.000	500.000	24 %
500.000	600.000	27 %
600.000 dalje		30 %

3. Za davčne zavezance iz katastrskih občin Bukovo, Čekovnik, Gor. Kanomlja, Gor. Novaki, Idrijske Krnice, Javornik, Jesenica, Kanji dol, del k. o. Otalež za naselje Masore, Prapretno brdo, Vojsko, Zadlog:

Če znaša letni čisti katastrski dohodek iz kmetijstva	nad din	do din	se obračuna in plača obč. dokla- da po stopnji
		30.000	6 %
	30.000	50.000	7 %
	50.000	80.000	8 %
	80.000	120.000	9 %
	120.000	160.000	11 %
	160.000	200.000	13 %
	200.000	250.000	16 %
	250.000	300.000	19 %
	300.000	400.000	21 %
	400.000	500.000	23 %
	500.000	600.000	26 %
	600.000 dalje		29 %

4. člen

V primerih, da ima kmetijsko gospodarstvo zemljišča v več katastrskih občinah, se odmeri občinska doklada od skupnega dohodka celotnega gospodarstva po stopnjah, ki so določene za katastrsko občino, v kateri je sedež gospodarstva.

5. člen

Za izterjavo občinske doklade od kmetijstva se uporabljajo splošni predpisi o izterjavi dohodkov proračunov in skladov. Kontrolo nad pobiranjem in obračunavanjem občinske doklade od kmetijstva opravlja Uprava za dohodke Občinskega ljudskega odbora Idrija.

6. člen

Svet za družbeni plan in finance Občinskega ljudskega odbora Idrija se pooblašča, da v upravičenih primerih lahko delno oprosti posamezne davčne zavezance plačila občinske doklade.

7. člen

Ta odlok velja od dneva objave v Uradnem glasilu okraja Gorica, uporablja pa se od 1. januarja 1961.

Štev. 03/1-32-42/1-1961-P/1

Datum: 26/5-1961

Predsednik:
Lado Božič, l. r.

Na podlagi temeljnega zakona o občinski dokladi in o posebnem krajevnem prispevku (Uradni list FLRJ št. 19/55, 19/57, 55/57, 52/58 in 52/59) ter 26. člena Statuta občine Idrija je Občinski ljudski odbor Idrija na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 26. maja 1961 sprejel

ODLOK

O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH ODLOKA O UVEDBI OBČINSKE DOKLADE NA DOHODKE OD SAMOSTOJNIH POKLICEV IN DRUGEGA PREMOŽENJA

1. člen

V 2. členu odloka o uvedbi občinske doklade na dohodke od samostojnih poklicev in drugega premoženja št. 03/1-2997/1-1959 z dne 11. junija 1959 se na koncu 4. odstavka doda novi 5. odstavek, ki se glasi:

Od dohodnine — stanarine od zgradb se v letu 1961 uvede občinska doklada, in sicer:

- a) za stavbe v centru mesta:
če znaša letni čisti dohodek do 30.000 dinarjev 7%
nad 30.000 do 50.000 dinarjev 8%
nad 50.000 dinarjev 9%
- b) za stavbe po vaseh in izven okoliša mesta:
če znaša letni čisti dohodek do 30.000 dinarjev 6%
nad 30.000 do 50.000 dinarjev 7%
nad 50.000 dinarjev 8%
- c) od 50% najemne vrednosti poslovnih lokalov:
če znaša letni čisti dohodek do 30.000 dinarjev 5%
nad 30.000 do 50.000 dinarjev 6%
nad 50.000 dinarjev 7%

2. člen

Ta odlok začne veljati od dneva objave v Uradnem glasilu okraja Gorica, uporablja pa se od 1. januarja 1961.

Št. 03/1-32-43/1-1961-P/1

Idrija, 26. maja 1961

Predsednik
Lado Božič, l.r.

Na podlagi 3. točke dela C tarife prometnega davka (Uradni list FLRJ št. 20/59, 28/59, 45/59, 9/60 in 13/60) ter pojasnila Državnega sekretariata za finance FLRJ št. 12-12196/1 z dne 13. 5. 1960 je Občinski ljudski odbor Idrija na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 26. maja 1961 sprejel

ODLOK

O OBČINSKEM PROMETNEM DAVKU OD PROMETA NA DROBNO V OBČINI IDRIJA

1. člen

Občinski prometni davek na drobno plačujejo od celotnega prometa na drobno, ki ga imajo na območju občine Idrija:

a) trgovska podjetja na drobno, in sicer za promet, ki ga imajo neposredno ali po svojih prodajalcih, izvzemši promet na debelo, ki ga imajo trgovska podjetja na drobno s pravico na debelo;

- b) trgovine;
c) prodajalne trgovskih podjetij na debelo;
č) prodajalne proizvodnih organizacij.

2. člen

Občinski prometni davek se ne plačuje:

a) od prometa na proizvode, za katere se po zveznih predpisih prizna povračilo (regres) pri prodaji na drobno;

b) od prometa s proizvodi, za katere so z zveznimi predpisi določene prodajne cene na malo ali je določen način formiranja prodajnih cen na malo;

c) od prometa z živilskimi potrebščinami, razen alkoholnih pijač;

č) od prometa s kolki in poštними znamkami, poštными dopisnicami, vsemi drugimi vrednotnicami, časniki, revijami in knjigami;

d) od prometa z avtomobili (osebnimi, avtobusi, traktorji in prikolicami);

e) od prometa z oficirsko opremo (uniforme in njenih posameznih delov).

3. člen

Kot življenjske potrebščine, od katerih se davek ne plačuje, se štejejo živilski izdelki iz panoge 127 začasne nomenklature zvezne planske komisije iz leta 1958, iz panog 211 — kmetijstvo, 212 — sadjarstvo, 213 — vinogradništvo, 214 — živinoreja, 215 — ribištvo, 218 — domača predelava kmetijskih pridelkov razen alkoholnih pijač.

4. člen

Občinski prometni davek po tem odloku se plačuje od prometa v trgovini, razen od prometa naravnih vin in ostalih alkoholnih pijač, po stopnji 4%.

5. člen

25% od pobranega občinskega prometnega davka od prometa na drobno se bo stekalo v občinski sklad za komunalne potrebe družbenega standarda za graditev pekarnе kruha v Idriji.

6. člen

Če se iz poslovnih knjig gospodarske organizacije, ki je zavezana plačilu tega davka, ne more ugotoviti promet blaga, ki je zavezan plačilu tega davka, lahko občinski ljudski odbor z individualno odločbo določi povprečen odstotek občinskega prometnega davka od celotnega prometa, ki ga je gospodarska organizacija dosegla s prodajo na drobno, razen alkoholnih pijač.

7. člen

Uredba o prometnem davku (Ur. list FLRJ št. 55/53) z vsemi poznejšimi spremembami in dopolnitvami, navodilo za izvajanje uredbe o prometnem davku (Uradni list FLRJ šte. 2/54) s poznejšimi spremembami in dopolnitvami, uredba o prisilni izterjavi davkov in drugih proračunskih dohodkov (Uradni list FLRJ št. 33/53), pravilnik o sestavljanju periodičnih obračunov in pobiranju dohodkov proračunov in skladov od gospodarskih organizacij (Ur. list FLRJ št. 24/59) in uredba o kazenskih obrestih od nepravčasno vplačanih dohodkov proračuna in družbenih skladov (Uradni list FLRJ št. 41/59) veljajo načelno tudi glede občinskega prometnega davka od prometa na drobno.

8. člen

Izjemno od določb prejšnjega člena plačujejo davčni zavezanci občinski prometni davek do vsakega 10. v mesecu za pretekli mesec.

9. člen

Ko prične veljati ta odlok, preneha veljati odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o občinskem prometnem davku v občini Idrija št. 03/1-5433-1959-P/1 z dne 28. decembra 1959.

10. člen

Ta odlok začne veljati od dneva objave v Uradnem glasilu okraja Gorica.
Št. 03/1-32-41/1-1961-P/1
Idrija, 26. maja 1961

Predsednik
Lado Božič, l.r.

Na podlagi 2. odstavka 4. člena Zakona o delovnih razmerjih kmetijskih delavcev v zasebnih kmetijskih gospodarstvih (Uradni list LRS št. 9-46/60) je Občinski ljudski odbor Idrija na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev dne 26. maja 1961 sprejel

ODLOK

O DOLOČITVI, V KAKŠNIH PRIMERIH SME ZASEBNO KMETIJSKO GOSPODARSTVO SPREJETI V DELOVNO RAZMERJE KMETIJSKEGA DELAVCA

1. člen

Zasebno kmetijsko gospodarstvo sklene delovno razmerje s kmetijskim delavcem s poprejšnjim dovoljenjem za delo pristojnega upravnega organa občinskega ljudskega odbora.

2. člen

Za delo pristojni upravni organ občinskega ljudskega odbora mora dati dovoljenje za sklenitev delovnega razmerja zasebnemu kmetijskemu gospodarstvu, če ni možnosti za kooperacijo s kmetijsko zadrugo in če gospodar sam s svojimi družinskimi člani ne more v redu obdelovati svojega posestva zaradi:

1. bolezni,
2. starosti,
3. večje elementarne nezgode,
4. odhoda k vojakom zaradi odslužitve kadrovskega roka ali na orožne vaje.

3. člen

Če je pogodba sklenjena v nasprotju s tem odlokom, je nična. Zasebno kmetijsko gospodarstvo mora kmetijskemu delavcu izplačati plačo po zakonu o delovnih razmerjih kmetijskih delavcev v zasebnih kmetijskih gospodarstvih za čas, ko je delal na podlagi take pogodbe.

4. člen

Ta odlok velja z dnem objave v Uradnem glasilu okraja Gorica.
Št. 04-1-78/1-61
Idrija, 26. maja 1961

Predsednik
Lado Božič, l.r.

Na podlagi 2. odstavka 11. člena Zakona o poslovnih stavbah in prostorih (Uradni list FLRJ št. 16/59 in 49/59), 2. odstavka 15. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih in 26. člena Statuta občine Idrija je Občinski ljudski odbor Idrija na seji občinskega zbora in zbora proizvajalcev dne 26. maja 1961 sprejel

ODLOK

O DOLOČITVI NAJNIŽJIH NAJEMNIN ZA POSLOVNE PROSTORE IN DELA NAJEMNINE ZA POSLOVNE PROSTORE, KI SE VPLAČUJE V OBČINSKI SKLAD ZA ZIDANJE STANOVANJSKIH HIŠ NA OBMOČJU OBČINE IDRIJA

1. člen

Za poslovne prostore, ki se dajejo v najem in so v družbenem upravljanju ali v državljanški lastnini, se določi najnižja najemnina za en kvadratni meter površine poslovnega prostora, in sicer (v dinarjih):

1. za lokale in delavnice v novih stavbah	250.—
za boljše lokale in delavnice v starih stavbah	150.—
za slabše lokale in delavnice v starih stavbah	100.—
2. za ostale poslovne prostore v novih stavbah	200.—
za ostale boljše poslovne prostore v starih stavbah	100.—
za ostale slabše poslovne prostore v stavbah	80.—
3. za skladišča v novih stavbah	100.—
za skladišča v starih stavbah	50.—

2. člen

Če nastane spor o tem, kakšnega značaja je poslovni prostor, odloča o tem za stanovanjske zadeve pristojni upravni organ občinskega ljudskega odbora.

3. člen

Za poslovni prostor se po 6. členu Zakona o poslovnih stavbah in prostorih šteje ne glede na to, ali je v poslovni stavbi ali v stanovanjski hiši eden ali več prostorov, namenjenih za poslovno dejavnost posameznega uporabnika, ki so praviloma gradbena celota in imajo poseben glavni vhod.

4. člen

Določena najnižja najemnina se za poslovne prostore v stavbah izven okoliša mest, klimatskih in turističnih krajev zniža za 30 %.

5. člen

Izjemno od najnižje najemnine po 1. in 4. členu tega odloka se predpiše najnižja najemnina za en kvadratni meter poslovnega prostora v znesku 80 din oziroma v naseljih izven okoliša mesta, klimatskih in turističnih krajev v znesku 50 din za poslovne prostore, ki jih imajo v najemu:

1. stanovanjske skupnosti, njihove ustanove in servisi;
2. obrati družbene prehrane;
3. družbene organizacije;
4. prosvetne in zdravstvene ustanove;
5. politično-teritorialne enote in njihovi organi.

6. člen

Kolikor je najnižja najemnina, predpisana s tem odlokom, manjša od zneska najemnine, ki se dobi po načelih za ugotavljanje stanarine po zakonu o stanovanjskih razmerjih, velja kot najnižja najemnina za poslovni prostor znesek tako ugotovljene najemnine.

7. člen

O najemninah za poslovne prostore se ob upoštevanju s tem odlokom predpisane tarife najnižje najemnine sporazumeta najemodajalec in najemnik.

8. člen

V občinski sklad za zidanje stanovanjskih hiš se plačuje del najemnine za poslovne prostore po naslednji lestvici:

če znaša najemnina za 1 m² poslovnega prostora:

od 50 do 99 din	50 %
od 100 do 149 din	60 %
od 150 do 199 din	65 %
od 200 do 249 din	75 %
nad 250 din	80 %

Iz dela najemnine, ki se po tem odloku vplačuje v občinski sklad za zidanje stanovanjskih hiš, daje sklad kredite za zidanje poslovnih stavb in prostorov, oziroma finansira zidanje poslovnih stavb in prostorov kot investitor.

9. člen

Ta odlok velja od dneva objave v Uradnem glasilu okraja Gorica, uporablja pa se od 1. julija 1961.

10. člen

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, neha veljati odlok o določitvi najnižje najemnine za poslovne prostore in dela najemnine za poslovne prostore v poslovnih stavbah, ki se vplačuje v občinski sklad za zidanje stanovanjskih hiš.

Št. 39-50/1-61

Idrija, 26. maja 1961

Predsednik
Lado Božič, l.r.

Na podlagi 23. člena Temeljnega zakona o finansiranju šolstva (Uradni list FLRJ št. 53/60) je Občinski ljudski odbor Idrija na seji občinskega zbora in zbora proizvajalcev dne 20. aprila 1961 sprejel

ODLOK

O KATEGORIZACIJI ŠOL IN O DOLOČITVI NAČEL ZA DOLOČANJE SREDSTEV, KI PRIPADAJO ŠOLAM ZA NJIHOVO OSNOVNO DEJAVNOST

1. člen

Ob upoštevanju vrste nalog in drugih specifičnih razmer, v katerih delajo, se razvrstijo šole na območju občine Idrija v 8 kategorij, in sicer:

Kategorija	Naziv in sedež šole	Število oddelkov
I. Gimnazija	Jurija Vege Idrija	4
II. Osnovna šola:	Idrija I	16
	Idrija II	13
	Cerkno	13
	Črni vrh	9
	Spodnja Idrija	8
III. Osnovna šola:	Novaki	3
	Ledine	3
	Godovič	2

- a) za šole I. kategorije najmanj 200.000 din na oddelek;
 b) za šole II. kategorije najmanj 100.000 din na oddelek;
 c) za šole III. kategorije najmanj 90.000 din na oddelek;
 d) za šole IV. kategorije najmanj 100.000 din na oddelek;
 e) za šole V. kategorije najmanj 150.000 din na oddelek;
 f) za šole VI. kategorije najmanj 110.000 din na oddelek;
 g) za šole VII. kategorije najmanj 150.000 din na oddelek;
 h) za šole VIII. kategorije najmanj 50.000 din na oddelek.

4. člen

Ta odlok velja od dneva objave v Uradnem glasilu okraja Gorica, uporablja pa se od 1. januarja 1961.

Kategorija	Naziv in sedež šole	Število oddelkov
IV. Osnovna šola:	Otalež	2
	Srednja Kanomlja	2
	Šebrelje	2
	Vojsko	2
	Bukovo	1
	Čekovnik	1
	Dole	1
	Gore	1
	Gorje	1
	Gornja Kanomlja	1
	Jagršče	1
	Kanji dol	1
	Krnice	1
	Masore	1
	Oblakov vrh	1
	Orehok	1
	Podlanišče	1
	Ravne	1
	Vrsnik	1
Cerkljanski vrh	1	
Zakojca	1	
Zadlog	1	
Zavratac	1	
V. Vajeniška šola lesne stroke	Idrija	5
	Vajeniška šola elektro stroke	
	Cerkno	2
VI. Glasbena šola	Cerkno	1
	Idrija	5
VII. Posebna osnovna šola	Idrija	2
VIII. Čipkarska šola	Idrija	5
	Cerkno	1

2. člen

Sredstva za kritje osnovnih dejavnosti, ki bremenijo občinski sklad za šolstvo, so:

- a) sredstva za osebne izdatke vzgojnega in učnega osebja, pomožnih uslužbencev in tehničnega osebja srednjih in osnovnih šol;
 b) sredstva za osebne izdatke vzgojnega in učnega osebja predšolskih ustanov in dijaških domov;
 c) sredstva za materialne izdatke šol (vštevši sredstva za dopolnitev učil ter za njihovo amortizacijo).

3. člen

Sredstva za osebne izdatke (tudi denarno nadomestilo za stanovanje in kurivo) se izračunajo na osnovi vsakokratne zasedbe sistemiziranih delovnih mest na posameznih šolah oziroma ustanovah.

Sredstva za materialne izdatke za leto 1961 se določijo po številu oddelkov in glede na kategorijo, v katero je posamezna šola uvrščena, in sicer:

Št. 02/2-6-70/1-61-B/k
Idrija, 20. aprila 1961

Predsednik
Lado Božič, l.r.

IZ ZAPISNIKOV SEJ
OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA
IDRIJA

XVIII. skupna seja obeh zborov
dne 14. marca 1961

Na skupni seji obeh zborov je občinski ljudski odbor poslušal poročila sveta za zdravstvo o stanju zdravstvene službe v občini in poročila svetov o raznih zadevah, ki so bile na dnevnem redu. O teh poročilih so kasneje sklepali na ločenih sejah.

Imenovali so:

1. za direktorja Zavoda za vodovod Idrija tovariša Jožeta Kenda,
2. za direktorja Komunalnega zavoda pa Silvestra Kleindiensta.

XIX. skupna seja obeh zborov
dne 20. aprila 1961

Občinski ljudski odbor je poslušal poročilo sveta za družbeni plan in finance k predlogu družbenega plana in proračuna občine Idrija za leto 1961.

Imenovali so:

1. komisijo za pregled stanja računov davčnih zavezancev:
— predsednik: Marija Rutar, uslužbenka OLO Gorica,
— člana: Lado Velikonja in Pavla Sever;
2. komisijo za odmero davka obrtnikom in samostojnim poklicem:
— predsednik: Ciril Lazar iz Idrije,
— člani: Julij Močnik iz Cerknega, Ljubo Kolakovič iz Idrije, Malči Zupančič iz Idrije in Heliodor Gruden iz Idrije;
— namestnik predsednika: Anton Obid iz Cerknega,
— namestniški članov: Nežka Jemec iz Idrije, Gabrijel Albreht iz Cerknega, Viktor Negodi iz Pečnika in Peter Kogej iz Spodnje Idrije;
3. člane upravnega odbora sklada za šolstvo: Franc Klemenčič iz Idrije, Joško Štucin iz Cerknega in Peter Falatov iz Cerknega;
4. upravni odbor zavoda »Mestni vodovod« Idrija: Ciril Bogataj, Gabrijel Grahelj, Rozalka Lipužič in Silvester Kleindienst;
5. člane upravnega odbora bolnišnice za duševne bolne v Idriji: Stanislav Šulgač, Marijan Šabec, Drago Erjavec, Jože Gruden in Magda Mohorič.

XX. skupna seja obeh zborov
dne 26. maja 1961

Občinski ljudski odbor je poslušal poročila k predlogu novega statuta občine Idrija in poročila k predlogom odlokov za uvedbo občinske doklade in prometnega davka od maloprodaje.

Imenovali so:

1. člane sveta zavoda za prosvetno pedagoško službo:
Irma Prelovec, inž. Ruža Jager in Andrej Prezelj;
2. ravnatelja zavoda za prosvetno pedagoško službo Slavico Božičevo;
3. upravni odbor občinskega sklada za komunalne potrebe družbenega standarda v Idriji:
Jože Kenda, Mirko Šebenik, Franc Eržen, Marija Bavdaž in Julij Grum.

Ločeni seji obeh zborov
dne 14. marca 1961

Določili so, da bo Zdravstveni dom Idrija opravljal naloge zdravstvenega centra v občini Idrija.

Ustanovili so sklad za finansiranje šolsva. Vire sredstev tega sklada je določil ObLO s posebnimi odloki. V sklad se bo stekal del občinskih dohodkov od proračunskega prispevka in dopolnilnega proračunskega prispevka osebnega dohodka delavcev ter občinske doklade, ki jo plačujejo zavezanci za dohodnino.

Razlika, ki je potrebna za redno delovanje vseh šol v občini, bo zagotovil ObLO z dotacijo. Skupno bo za šolstvo letos zagotovljenih 146 milijonov 844.000 dinarjev.

Prevzeli so ustanoviteljske pravice in dolžnosti do vajenskih šol Idrija in Cerkno.

Odobrili so krajevni samoprispevek, ki so ga sprejeli na zboru volivcev na Reki za gradnjo visečega mostu čez Idrijo.

Sklenili so najeti posojilo pri banki iz sredstev od hranilnih vlog zaradi plačila dolga za elektrifikacijo v Podlanišču in za elektrifikacijo v Čekovniku ter za adaptacijo zgradbe osemletke v Spodnji Idriji.

Sprejeli so zemljišče, ki ga je podaril v sklad SLP Franc Mrak z Jeličnega vrha.

Zamenjali so zemljišče splošnega ljudskega premoženja z zemljiščem Alberta Bevká iz Jazn in Rozalije Savli iz Poljan.

Prodali so stanovanja v zgradbah v Spodnji Kanomlji (bivše vojašnice) naslednjim kupcem: Pavli Pavšičevi, Francu Uršiču, Rafaelu Prezljju, Stipu Smoliču, Jožetu Šinkovcu, Tereziji Svetlikovi, Jožetu Černilogarju, Janezu Kendi, Vincencu Rejcu, Francu Bizjaku, Cirilu Bratužu in Janezu Klemenčiču.

Odvzeli so iz posesti bivšim lastnikom nacionalizirano zemljišče, ki je namenjeno za gradnjo stanovanjskih hiš. Zemljišče je odvzeto proti odškodnini:

- Antonu Lipužiču iz Idrije, Študentovska ulica;
- Mariji Zazula iz Idrije, Študentovska ul.;
- Petru Lapajnetu iz Idrije, Študentovska ulica;
- Milovanu Lipuščku iz Idrije, Kosovelova;
- Henriku Jazbarju in Pavli Močnik iz Idrije, O. Župančiča;
- Mariji Jurman iz Idrije, O. Župančiča;
- Jožetu Kosu iz Idrije, O. Župančiča;
- Pavlu Božiču iz Idrije, O. Župančiča;
- Srečku Poženelu in solastnikom iz Idrije,
- Mariji Jež iz Idrije, Kosovelova 15.

Dodelili so gradbene parcele naslednjim interesentom za gradnjo stanovanjskih hiš:

- Obrtnemu podjetju »Mesnine« Idrija,
- Skladu za zidanje stanov. hiš Idrija,
- Ludviku Gnezdi iz Idrije,
- Francu Poljancu iz Idrije,
- Aleksandru Cigaletu iz Idrije,
- Antonu Trohi iz Spodnje Idrije,
- Izidorju Kovaču iz Idrije,
- Mirku Božiču iz Idrije,
- Ivanu Ferfolju iz Idrije,
- Ivanu Čibeju iz Idrije,
- Francu Breitenbergerju iz Idrije,
- Cvetu Hvali iz Idrije,
- Vekoslavu Ferjančiču iz Idrije,
- Feliksu Skoku iz Idrije,
- Karlu Gantarju iz Dolov,
- Ivanu Poljancu iz Idrije,
- Pavlu Poljancu iz Idrije,
- Lidiji Brus iz Idrije,

- Vinku Medvedu iz Srednje Kanomlje,
- Ivanu Pišlarju iz Idrije,
- Ivanu Ferjančiču in Francu Mlakarju iz Idrije.

In končno so dodelili zemljišče za gradnjo trgovskega paviljona na Bruševših ter Avtopodjetju »Transport« Cerkno za gradnjo garaž v Cerknem.

*Ločeni seji obeh zborov
dne 20. aprila 1961*

Sprejeli so proračun občine Idrija, ki predvideva 303,914.000 din dohodkov in prav toliko izdatkov. Izdatki so predvideni takole:

1. za prosveto in kulturo	9,956.000
2. za socialno varstvo	25,419.000
3. za zdravstveno zaščito	13,561.000
4. za državno upravo in funkcioniranje ObLO	56,938.000
5. za komunalno dejavnost po vaseh	4,200.000
6. za načrte, raziskave, odškodnine in odkupe stavb	3,000.000
7. Dotacije:	
— Mestni knjižnici Idrija	1,440.000
— Mestnemu muzeju Idrija	1,382.000
— Komunalnemu skladu Idrija za komunalno dejavnost v Idriji in za vzdrževanje cest IV. reda v občini	15,985.000
— ostalim zavodom (Veterinarski ambulanti, Zavodu za napredek gospodinjstva)	405.000
— skladu za štipendije	3,330.000
— skladu za šolstvo	128,359.000
— raznim društvenim in političnim organizacijam	10,678.000
7. Obveznosti iz posojil in garancij (anuitete od najetih posojil za gradnjo stanovanjskih hiš in drugih komunalnih objektov)	9,530.000
8. Obveznosti iz proračunske rezerve	19,731.000

Sorejeli so družbeni plan občine za l. 1961. Določili so, da bi delegirale v upravni odbor sklada za šolstvo svoje zastopnike naslednje organizacije:

1. Občinski ljudski odbor	3
2. Občinski odbor SZDL	1
3. Občinski sindikalni svet	1
4. Sindikalna podružnica prosvetnih delavcev	1
5. Rudnik živega srebra Idrija	1
6. Lesna industrija »22. julij«	1
7. Tovarna elektrotermičnih izdelkov ETA Cerkno	1
8. Osnovni šoli Idrija	1
9. Gimnazija »Jurija Vege« v Idriji	1

Za dograditev lekarne v Idriji in za njeno opremo so sklenili najeti posojilo iz stanovanjskega sklada 11,000.000 din.

Sprejeli so naslednje predpise:

- Odlok o stopnji prispevka v družbeni sklad za šolstvo od proračunskega prispevka in dopolnilnega proračunskega prispevka osebnega dohodka delavcev in občinske doklade, ki jo plačujejo zavezanci za dohodnino;
- Odlok o določitvi sredstev za osnovno dejavnost šol;
- Odlok o kategorizaciji šol in določitvi načel za določanje sredstev, ki pripadajo šolam za njihovo osnovno dejavnost;

- Odlok o položajnih plačah uslužbencev upravnih organov ObLO Idrija;
- Pravilnik o postopku in načinu delitve sredstev za povečanje plač po uspehu in rezultatih dela.

Potrdili so statut Komunalne banke Idrija.

*Ločeni seji obeh zborov
dne 26. maja 1961*

Ustanovili so krajevne sklade za komunalne potrebe na območju krajevnih odborov Cerkno, Črni vrh in Spodnja Idrija. Ostali krajevni odbori na izrazito kmetijskih območjih pa bodo financirali svojo komunalno dejavnost še nadalje z občinskim proračunom. Dosedanji občinski sklad za komunalne potrebe ObLO Idrija pa bo postal le sklad za financiranje komunalnih potreb v mestu.

Ustanovili so zavod za prosvetno pedagoško službo.

Najeli so posojilo iz občinskega sklada za zidanje stanovanjskih hiš v višini 360.000 din za plačilo adaptacije stanovanja veterinarju v Cerknem.

Dali so garancijo banki, ki bo dala posojilo Kmetijski zadrugi Idrija 6,924.085 din in Kmetijski zadrugi Cerkno 1,915.539 din.

Dodelili so zemljišče za graditev stanovanjskih hiš naslednjim interesentom:

1. Ivanu Logarju iz Idrije,
2. Janku Kuncu z Gor,
3. Francu Tušarju iz Spodnje Kanomlje,
4. Petru Seljaku, delavcu pri »Zidgradu«,
5. Francu Šinkovcu iz Srednje Kanomlje,
6. Ljubu Kolakoviču iz Idrije.

Protiv odškodnini so odvzeli iz posesti zemljišče Ani Bedenk iz Idrije, ker bo na tej stavbni parceli letos oziroma prihodnje leto zgrajena hiša.

V sklad SLP so sprejeli zemljišče, ki ga je podarila Marija Rovtar iz Spodnje Kanomlje.

Prenesli so v upravo prevozniškega podjetja »Avtopromet« Idrija bivše rudniške garaže na Lenštat.

Potrdili so zaključni račun občinskega proračuna za leto 1960.

Sprejeli so naslednje predpise:

1. Statut občine Idrija.
2. Odlok o uvedbi občinske doklade za dohodke iz kmetijstva za leto 1961,
3. Odlok o uvedbi občinske doklade na dohodke od samostojnih poklicev in premoženja,
4. Odlok o občinskem prometnem davku od prometa na drobno v občini Idrija,
5. Odlok o določitvi najnižjih najemnin za poslovne prostore in delu najemnine za poslovne prostore, ki se plačujejo v občinski sklad za zidanje stanovanjskih hiš na območju občine Idrija,
6. Odlok o določitvi, v kakšnih primerih sme zasebno kmetijsko gospodarstvo sprejeti v delovno razmerje kmetijskega delavca.

Sklenili so, da se bo 25% od pobranega občinskega prometnega davka od prometa na drobno, ki bo znašal približno 3 milijone dinarjev, stekalo v občinski sklad za komunalne potrebe družbenega standarda za graditev pekarnice kruha v Idriji.

Del najemnin od poslovnih prostorov, ki se bo stekal v občinski sklad za zidanje stanovanjskih hiš, pa bo namenjen le za gradnjo lokalov.

V BORBI ZA ZDRAVO PITNO VODO

V zadnji številki »Idrijskih razgledov« je bil članek, posvečen delu občinskega odbora RK in posebno komisiji za male asanacije.

Pisec omenjenega članka piše o pripravah na veliko akcijo, ki naj bi bila v vasi Šebrelje. Na kratko bi se tudi tu dotaknil odločitve komisije za male asanacije, da je ravno vas Šebrelje izbrala za asanacijo objektov, ki tam ogrožajo zdravje vaščanov.

V zadnjih štirih letih so se v tej vasi čedalje pogosteje pojavljala nalezljiva črvesna obolenja pa tudi bolezni oči in jeter in to: typhus, folikularni konjunktivitis in hepatitis. Leta 1957 so se v Šebreljah, v glavnem Gor. vasi Šebrelj, pojavile driske v epidemični obliki. Skupno je bilo tega leta zabeleženih 45 primerov drisk. Ob sistematskih pregledih šolskih otrok, ki jih je v aprilu 1958 izvršila šolska ambulanta Idrija na šoli v Šebreljah, je bilo ugotovljenih med šolskimi otroki večje število močnih konjunktivitisov. Po poizvedbah, ki sta jih izvršili higienska postaja in šolska ambulanta, je bilo ugotovljeno, da obolevajo za podobnim konjunktivitisom tudi odrasle osebe. Zaradi teh dveh masovnih pojavov obolenj leta 1957 in 1958 in ker je pitna voda v Šebreljah slaba, se je domnevalo, da je bila masovna očesna infekcija posledica umivanja z od fekalij onečiščeno vodo, kot so bile predhodne driske tudi po vsej verjetnosti posledica vode in slabih higienskih razmer, ker v drugih krajih v tistem času ni bilo trebušne oblike gripe. V letu 1959 in 1960 so bili v Šebreljah primeri typhusa para-B. Pri odvzetem blatu iz neposred-

Mladina pri delu

ne okolice omenjenih primerov so z reakcijo po Widalu v laboratoriju ugotovili visoke titre, zaradi česar se je domnevalo, da je bila v Šebreljah lahka oblika typhusa para-B.

Na kratko še o vodi in objektih, ki po naših domnevah in ugotovitvah onečiščujejo vodo. Šebrelje (gorenja vas) imajo dva vodovoda, zgrajena leta 1906 in 1955. Starega oskrbuje voda, ki priteče po bregu (površinska) pomešana z gnojnico, saj so približno 150—200 m od rezervoarja v hribu gospodarstva, ki nimajo ne greznic ne betonskih gnojšč in vse to se po hribu izteka — posebno ob nalivu — v stari rezervoar. Nujno je, da je voda iz tega objekta stalno neprimerna,

medtem ko je iz novega vodovoda voda primerna. Od skupno 91 vzetih vzorcev vod je kar 39 neprimernih. Tolikšna epidemiološka slika, mislim, zadostuje za ilustracijo. Omeniti je potrebno, da je bila vas Šebrelje v času NOV skoraj docela požgana ter porušena in v večini primerov še do danes gospodarstva niso dozidana in urejena v normalni tok gospodarskega življenja. Iz vasi Šebrelj pa je bil zelo velik odhod ljudi v partizane in, kot omenjeno, fašistični in nacistični škorenj ni prizanesel družinam doma in je požgal skoro celo vas. Vas je delno obnovljena, prišlecu pa se takoj, ko zagleda ta lepi del Primorske, nehote povrnejo misli v vojna leta.

Zaradi pomanjkanja delovne sile v Šebreljah je občinski komite Ljudske mladine Idrija na pobudo občinskega odbora RK organiziral mladinsko delovno brigado, ki je štela 36 brigadirjev.

Brigadirji so ostali v vasi 13. in 14. V. 1961 in opravili presenetljivo veliko planiranih del in nepričakovano končali s tem prvo fazo dela. V ilustracijo naj navedemo, da so mladinci v dveh dneh izkopali približno 111 kub. metrov zemlje in gramoza. Kopali so za nov vodovod v spodnji vasi Šebrelj, za gradnjo greznic in gnojničnih jam, za kanalizacijo in gramož. Ob tej priliki naj se javno zahvalimo družbenim in političnim organizacijam, podjetju »Avtopromet«, »Zidgrad« in KZ Idrija za sodelovanje, pomoč in razumevanje pri tej akciji RK.

Na večer pred odhodom so brigadirji skupaj z vaško mladino priredili brigadirski večer s pestrnim sporedom, z namenom zblíževanja kmečke in delavske mladine.

Vsa gradbišča sta že prvi dan obiskala predsednik občinskega LO Idrija tov. Lado Božič in predsednik Občinskega odbora RK Idrija tov. dr. Jože Pfeifer. Ob tej priliki je predsednik občinskega LO tov. Lado Božič pohvalil organizacijo Ljudske mladine in RK ter pripomnil, da bo tudi občinski LO v okviru svojih finančnih zmogljivosti podprl akcijo vasi Šebrelje. J. J.

Politične organizacije

POROČILO Z OBČINSKE KONFERENCE LMS IDRIJA

Dne 15. januarja 1961 so se zbrali delegati in gostje na občinski konferenci LM občine Idrija, da bi pretresli enoletno delo organizacije v idrijski komun.

Konferenca sta se poleg številnih delegatov in drugih gostov udeležila tudi predsednik okrajnega odbora SZDL Gorica tovariš Franc Skok in predsednik okrajnega komiteja LMS za okraj Gorica tovariš Franc Kante.

Predsednik je v poročilu in referatu razpravljal o aktualnih nalogah LM pri preobrazbi naše vasi, o mestu mladine v novi reformirani šoli, nalogah organizacij LM v nadaljnji krepitvi in razvijanju delavskega upravljanja v naših podjetjih in problemih, ki nastajajo v zvezi z novimi pogoji dela organizacij LM. Nato so delegati ocenili delo mladine v idrijski komun.

Diskusija je predvsem poudarila, da so organizacije LM dosegle v preteklem letu velik

napredek na področju idejno-vzgojnega, kulturnega in telesno-vzgojnega delovanja, da pa se še mnogo naših organizacij ni popolnoma znašlo v novih pogojih dela, da je njihovo delo še vse preveč enostransko, tako se nekatere še vedno ukvarjajo le s prirejanjem raznih kulturno-zabavnih prireditev, izletov in podobnega, pri tem pa pozabljajo na idejne naloge LM.

Nekateri delegati so poudarili, da se organizacije LM v posameznih podjetjih še niso dovolj uveljavile, zato često doživljamo nerazumevanje in nezaupanje do mladih upravljavcev v kolektivih, kar se je zlasti pokazalo ob kandidiranju in volitvah v nove delavske svete in upravne odbore podjetij.

Delegati so tudi podprli sodelovanje šolske mladine in mladine iz podjetij s kmečko mladino v obliki srečanj, skupnih delovnih akcij in sodelovanja na kulturno-prosvetnem področju; predlagali so, naj bi bila ta srečanja pogosta ter obojestranska, v obliki raznih političnih ter splošnih predavanj, česar zlasti mladini na vseh primanjkuje, ker nima za to dovolj sposobnih kadrov.

V diskusiji je poleg ostalih gostov sodeloval tudi predsednik okrajnega odbora SZDL tovariš Franc Skok in poudaril, da se mora mladina zanimati za razvoj življenja v komuni. Sodelovati mora pri razvijanju komunalno družbenega sistema, aktivna mora biti v vseh organih družbenega ali delavskega samoupravljanja; da pa bo lahko kos vsem nalogam, mora nujno širiti svoj življenjski nazor, pridobivati vedno novih izkušenj in se nenehno izobraževati.

Na koncu je konferenca sprejela tudi obširen načrt dela v osmih komisijah, ki naj bi bile samostojne, vodil pa bi jih občinski komite. Poleg 29-članskega občinskega komiteja so bile izvoljene naslednje komisije.

1. komisija za organizacijska vprašanja,
2. komisija za idejno-vzgojno delo,
3. komisija za delo z delavsko mladino in družbeno upravljanje,
4. komisija za delo s kmečko mladino,
5. komisija za delo s šolsko mladino,
6. komisija za kulturno zabavo,
7. komisija za športno dejavnost,
8. komisija za mladinske delovne brigade.

Prosveta

TUDI LETOS LEP USPEH NAŠEGA MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA

Letošnjo občinsko pevsko revijo smo imeli 25. aprila v Idriji. Nastopili so šolski pevski zbori iz Cerkna, Črnega vrha in dva zbori iz Idrije, pogrešali pa smo zbor iz Spodnje Idrije in Ledin. Razumljivo je, da sta najboljši uspeh dosegla oba zbori iz Idrije, pri čemer pa moramo omeniti, da nas je prijetno presenetil tudi

cerkljanski zbor, ki je na najboljši poti do vidnejših uspehov.

Okrajna pevka revija je bila 7. maja v Novi Gorici, kamor sta odšla oba idrijska zbori. Nastopilo je 14 zborov, med njimi tudi zbor učiteljskega iz Tolmina, ki je nastopil prvokrat ter je bil enakovreden idrijskemu. Ker ima ta zbor boljše perspektive za nadaljnji razvoj, je bilo določeno, da bo on zastopal naš okraj v Celju, mlajše pevce pa idrijski zbor.

Dne 20. maja je odšlo v Celje na republiško mladinsko proslavo 106 naših pevcev. Letos je zbor že nastopil z mnogo težjim in zahtevnejšim programom ter se že potegoval za prvo mesto, ki pa je pripadlo pevskemu zboru iz Sežane.

Ko iskreno čestitamo našim mladim pevcem k lepemu uspehu in posebno še požrtvovalnemu pevovodji Ivanu Rijavcu, ugotavljamo, da imamo v Idriji zelo dobre pevce med najmlajšimi in najstarejšimi, le v sredini nam manjka zbor, ki bi ga Idrija morala vsekakor imeti in bi ga verjetno lahko tudi imela, če bi imeli v prosvetnih vrstah nekaj boljših organizatorjev. Pri tem mislimo na pevski zbor naših upokojevcev, katerega vse preveč podcenjujemo. S. L.

Telesna vzgoja

LETNI OBRAČUN PLANINSKEGA DRUŠTVA IDRİJA

Naše Planinsko društvo je imelo svoj redni letni občni zbor 25. marca ob prisotnosti 75 članov.

Iz poročil funkcionarjev smo razvideli, da je tudi v pretekli sezoni moralo društvo posvetiti vse sile gospodarskim problemom, o katerih smo v našem listu že pisali. Le malo časa je ostalo odbornikom za reševanje vseh ostalih problemov, predvsem izletništva in dela z mladino. Razveseljivo pa je dejstvo, da je društvo naposled rešilo vse pereče probleme in obveznosti, ki so bile že več let na dnevnem redu. Vsekakor lahko rečemo, da je uredilo in konsolidiralo svoje poslovanje. Prav zato pa so tudi sklenili, da bodo ustanovili posebno komisijo, ki bo obravnavala vse gospodarske probleme, drugi odborniki pa se bodo tako lahko posvetili ostalemu delu. Društvo ima sedaj 686 članov, od teh je 200 pionirjev in 97 mladincev. Zelo razveseljivo je dejstvo, da po vseh šolah dobro delujejo mladinski krožki pod vodstvom marjivega profesorja Andreja Črnogorja. Iz teh vrst je lani pridobilo društvo kar 163 novih pripadnikov.

Med plodno in stvarno razpravo je bilo mnogo govora tudi o koči na Jelenku. Le-to so med letom zaprli na zahtevo higienske inšpekcije. Društvo si bo moralo ustvariti novo postojanko, za kar so pagajanja že v teku.

Delo postojank pa bo najlepše razvidno iz finančnega poročila:

Postojanka	Bruto dohodek	Stroški	Dobiček	Izguba
1. Jelenk	277.811	189.047	88.764	
2. Hleviše	207.396	270.962		63.566
3. Sivka	315.612	219.973	95.639	
4. Javornik	253.868	275.021		21.153
5. Vojsko	1.427.093	850.351	576.742	
Skupaj	2.481.780	1.805.354	761.145	84.719

Čisti donos postojank 676.426 dinarjev. Neposlovnih dohodkov je imelo društvo 126.502 dinarja, članarina in vpisnina 58.320 din, upravni stroški so znašali 318.740 din, neposlovni izdatki 240.709 din, čisti dobiček znaša 301.799 dinarjev.

Cisto premoženjsko stanje društva pa je bilo 4.508.741 dinarjev.

Naši bralci se bodo prav gotovo čudili izgubi na Hleviških planinah in na Javorniku. Res je čudno, da sta ti dve postojanki tako slabo obiskovani. Samo delno lahko to opravičimo s slabim vremenom. Vsekakor pa bo potrebno, da se tudi plače oskrbnikov uredijo po nekem bolj stimulativnem načelu. Zadevni pravilnik društvo že izdeluje.

Soglasno je bil izvoljen 19-članski upravni odbor. Društvu bo še nadalje predsedoval Janko Klemenčič, tajnica bo Marija Mauser, predsednik gospodarske komisije Rado Prelovec, gospodar Franc Tratnik, propaganda Srečko Logar, vodja mladine Andrej Črnologar, ostale delovne funkcije pa so si razdelili Franc Nagode, Bruno Vehar (blagajnik), Rafael Mlakar, Branko Gantar (fotosekcija), Emil Jereb, Ivi Lazar, Jože Rupnik, Ivan Likar, Nadzorni odbor: predsednik inž. Ivan Gantar, člana Janko Pivk in Janko Grošelj.

Ob koncu je bilo sprejeto še 5 osnovnih sklepov in smernic za delo v letošnjem letu.

Če bi hoteli presoditi celotno delo, bi morali ugotoviti, da se društvo iz leta v leto utrjuje, kar nam tudi daje upanje v še večjo aktivnost.
S. L.

Gasilstvo

LETNA KONFERENCA OBČINSKE GASILSKE ZVEZE

Letoŕnja letna konferenca Obćinske gasilske zveze, ki je bila dne 26. februarja, je predvsem analizirala delo v preteklem letu in dala smernice za nadaljnje delo. Iz obširnih poročil raznih funkcionarjev posnemamo naslednje:

Pri utrjevanju osnovnih organizacij je bil postavljen prioritetni red; najprej je treba zgraditi moćne in sposobne centre, ki bodo lahko posredovali v širšem obmoćju. Ta red obsega predvsem Idrijo, Sp. Idrijo, Cerčno in Črni vrh.

Zveza ima vćlanjenih 11 društev in 3 desetine. Od 120 predvidenih vaj so jih izvedli 112 s 46 predavanji. Število ćlanov je naraslo v letu 1960 za 30 novih in jih ima Zveza sedaj 432. Število podćastnikov je 32, ćastnikov pa samo 5. To je vsekakor mnogo premalo. Gasilci so sodelovali pri 9 požarih, ki so bili vsi manjšega znaćaja. Sodelovalo je povprećno po 10 gasilcev. Mnogo napora so gasilci vložili tudi v iskanje pogrešanega otroka, ki je padel v Idrijo. Zveza je vsa društva pregledala dvakrat, nekatera pa tudi po trikrat. Društva so bila tudi ocenjena po njihovi dejavnosti. Prvo mesto je pripadlo Cerknemu, druga je Idrija, tretja pa Sp. Idrija. Na zadnjem mestu pa sta Godović in Črni vrh.

Mnogo večji uspehi so bili doseženi pri preventivni službi. Popis vodnih razmer je bil lani konćan s 95 %, popis stavb in vozil pa samo s 60 %.

Upravni odbor je doživljal samo eno spremembo. Namesto Zorija Čuka, ki je odpovedal

nadaljnje sodelovanje, je bil kooptiran ćlan GD Planina Janko Kristan.

Republićska gasilska zveza je odlikovala 3 ćlane s priznanjem II. stopnje: Lada Božića, Miloša Šulina in Janka Lukana.

Naćrt dela za leto 1961 obsega 7 toćk, ki vsebujejo v glavnem utrjevanje osnovnih organizacij, izpite za ćastnike in podćastnike, splošno vzgojo ćlanstva, proslave v gasilskem tednu, zaostalo proslavo idrijskega društva in proslavo 15-letnice Industrijskega gasilskega društva rudnika.
S. L.

Izpred našega sodišća

Većje število delavcev, zaposlenih pri gradbenem podjetju »Zidgrad« Idrija, je praznovalo pravoslavni božić. V nekoliko vinjenem stanju je prišlo med njimi do prepira. Tedaj je Josip Segota zgrabil sekiro, da bi z njo udaril Sava Gagića, kar pa so mu prisotni preprećili. Sodišće ga je zaradi kaznivega dejanja ogrožanja z nevarnim orodjem pri prepiru obsodilo na mesec dni zapore.

Bratje Valentin, Janez in Silvester Pagon so si zaželeli tujine. Na planini Stol so zato nedovoljeno prekoraćili državno mejo z Avstrijo. V Avstriji so živeli v taborišću. Sprejeti so bili za emigracijo v Avstralijo, kamor pa zaradi velike oddaljenosti od domovine niso nameravali iti. V taborišću bi morali tedensko plaćevati po 100 šilingov, ćesar pa niso hoteli. Avstrijske oblasti so vse tri vrnile v Jugoslavijo. Sodišće je obsodilo Valentina in Janeza Pagona zaradi prepovedanega prehoda ćez državno mejo na dva meseca in petnajst dni zapore, Silvestra Pagona pa na dva meseca zapore.

Razvezanca B.P. in B.F. stanujeta v isti hiši. Med njima pride kljub temu, da živita vsak zase, do nesoglasij in celo do fizićnega obraćunavanja, za kar se je moral B.F. že leta 1957 zagovarjati pred sodišćem. Pogojna kazen, ki jo je tedaj dobil, nanj ni vplivala, saj je ponovno storil isto kaznivo dejanje.

B. je prišel k bivši ženi in jo pozval, naj gre k njegovemu oćetu, da bi se pomenili glede stanovanja, v katerem stanuje ona. Zgrabil jo je za roko. B. mu je hotela uiti, pa ji je to preprećil in ji nato prizadejal še telesne poškodbe.

Obsojen je bil na dva meseca zapore. Zaradi preklica pogojne kazni pa je bila izrećena enotna kazen — 3 meseca zapore.

Pred sodišćem se je moral zagovarjati tudi Silvester Škvarća zaradi kaznivega dejanja nedovoljene trgovine s predmeti večje vrednosti. Od leta 1952 pa do leta 1960 je namreć kupil in prodal dve motorni kolesi in dva osebna avtomobila, tretji kupljeni avto Fiat 1100 pa še poseduje. Škvarća je sicer trdil, da je kupal avtomobile samo zato, ker je hotel priti do boljšega vozila. Sodišće je dokazalo drugaće in ga obsodilo na 25.000 din denarne kazni ter plaćilo stroškov kazenskega postopka. Sodba pa še ni pravnomoćna.

Stanka Trćka z Medvedjega vrha je zamikalo kolo last Franca Lampeta. Z njim pa ni imel sreće. Kolo je razdril in tako skušal prikriti svoje dejanje. Izdal ga je prav to. V blićini hiše, kjer je Trćek stanoval, so našli dele, ki so bili popolnoma podobni delom ukradenega kolesa. Dokazano je bilo, da je Trćek kljub ugovarjanju storil kaznivo dejanje tatvine in bil

zato kaznovan na 5 mesecev zapora in plačilo odškodnine Francu Lampetu v znesku 26.000 din.

Franca Gnezda smo pred sodiščem že večkrat srečali. Tokrat se je moral zagovarjati zaradi kaznivenga dejanja obrekovanja. Sodišče ga je obsodilo na dva meseca zapora.

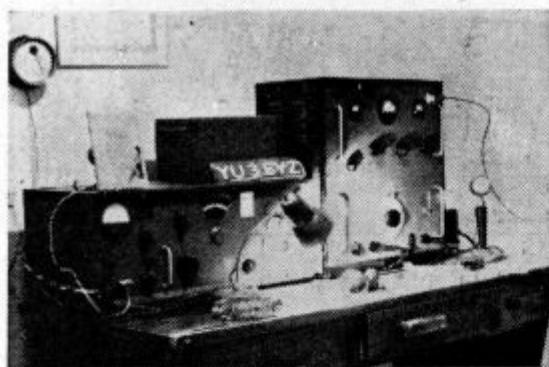
Lovstvo in ribištvo

LETNI OBRAČUN LOVSKE DRUŽINE IDRİJA-KREKOVŠE

Lovska družina Idrija - Krekovše je imela svoj redni letni občni zbor 24. aprila. Mnogo govora je bilo o odstrelu divjačine, ki ni bil izpolnjen. Na drugi strani pa je Gozdna uprava že večkrat zahtevala, da se ukrene vse potrebno za zavarovanje mladega drevja, ker nastaja v gozdu velika škoda. Ta spor se vleče že dolga leta, rešiti pa ga bo mogoče samo sporazumno in v obojestransko korist. Družina ima 22 članov in 1 izrednega člana, za sprejem pa je prosilo 5 novih članov.

Zelo plodna in kritična razprava je dala mnogo pobud za boljše ureditev lovišča, za dopolnitev lovskega katastra in za plodnejše delo.

Soglasno je bil izvoljen naslednji upravni odbor: Srečko Novak kot starešina, Vinko Straus kot tajnik, Emil Eržen kot gospodar, Jože Percirer kot blagajnik, kot člani pa: Alojz Tratnik, Jože Kenda in Franc Poljanec.

Amaterska postaja Radiokluba Idrija

GRADNJA LETALIŠČA V ČRNEM VRHU

V Zadlogu pri Črnem vrhu gradijo stezo za pristajanje motornih in jadralnih letal. Steza bo dolga 500 m, široka pa 30 m in bo omogočala pristajanje motornih letal. Na račun bodo prišli predvsem naši mladi modelarji, padalci in letalci. Otvoritev letališča bo v drugi polovici aprila z mitingom, na katerem bodo nastopili letalski modelarji in padalci, ki se že pripravljajo na teoretičnem tečaju v Idriji. Ta dan bodo tudi propagandni poleteli z motornim letalom. Tu bo 23. maja tudi okrajno tekmovanje mladih tehnikov.

S. P.

Filatelija

Naši filatelisti so opravili svoj letni obračun na XI. rednem letnem občnem zboru 26. februarja. Iz poročila tajnika Srečka Logarja je razvidno, da je imelo društvo svoje sestanke vsako nedeljo, redno jih obiskujejo najbolj vneti člani. Kake večje dejavnosti društvo v pretekli sezoni ni razvijalo, čemur je delno kriva tudi Filateliistična zveza Slovenije, ki društvom ne daje več nikakršnih pobud. Število članov se je zmanjšalo, ker so med letom odstopili vsi tisti, ki so bili včlanjeni samo zato, da so dobivali ključne znake. Sedaj šteje društvo 33 članov, od katerih je samo 5 mladincev. Upravičeno so torej ugotovili, da društvo počasi stari in da bo kmalu zapisano smrti, če ne bo dobilo novega priliva iz vrst mladine. To pa bi bilo mogoče doseči preko šolskih vodstev, ker je mnogo mladine, ki se bavi s to zvrstjo poučne zabave, vendar ni nikogar, ki bi jo zajel tudi v organizacijo.

Pri volitvah je bil izvoljen v glavnem stari odbor:

predsednik inž. Anton Jager, podpredsednik Mirko Kobal, tajnik Srečko Logar, blagajnik Rafael Jereb, gospodar Stanko Majnik, poverjenik za mladino Josip Pivk, poverjenik za krožno zamenjavo Toni Treven. V nadzorni odbor so bili izvoljeni Franc Toplak, Leopold Kogoj in Josip Novak, v razsodišče pa Srečko Bajt, Marijan Bedenk in Avgust Bedenk.

Sklenili so tudi, da bodo letos v počastitev 20-letnice vstaje organizirali razstavo v sklopu kake širše razstave.

S. L.

DELOVNI KOLEKTIV

RUDNIKA

ŽIVEGA SREBRA

IDRIJA

je z uvedbo nove rotacijske peči v topilnici izboljšal postopek pridobivanja živega srebra in razširil obstoječe proizvodne zmogljivosti, kar pomeni, da je sebi, komuni in celotni jugoslovanski skupnosti zagotovil bolj perspektivno in gospodarsko izkoriščanje rudnega bogastva na našem področju.

Ta tako pomembna delovna zmaga pomeni ponovno zagotovilo družbeni skupnosti, da bo naše podjetje še naprej sposobno zadostiti vsem potrebam industrijskih uporabnikov živega srebra in živosrebrnih spojin.